

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 19 maj justerades.

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

COM(2020) 233 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 31 juli*.

COM(2020) 450 till näringsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 31 juli*.

COM(2020) 453 till finansutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 31 juli*.

§ 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Konstitutionsutskottets betänkanden

2019/20:KU8 Avgångsvillkor och karens för riksrevisorn och riksrevisionsdirektören

2019/20:KU12 Valfrågor

2019/20:KU23 Riksrevisionens rapport om valförfarandet

2019/20:KU18 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2019, m.m.

2019/20:KU19 Indelning i utgiftsområden

Justitiekammarens betänkanden

2019/20:JuU35 Ett effektivare informationsutbyte mellan polis och socialtjänst vid samverkan mot terrorism

2019/20:JuU36 Kamerabevakning i kollektivtrafik och apotek – ett enklare förfarande

Trafikutskottets betänkande

2019/20:TU14 Trafiksäkerhet

Anf. 1 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! Bilstöd är en viktig socialförsäkringsförmån, som ska finnas eftersom funktionsnedsatta har rätt att delta i samhället på samma sätt som vi andra.

Man ska underlätta för dem som på grund av ett varaktigt funktionshinder har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller som har svårigheter att använda allmänna kommunikationer – de ska exempelvis kunna ta sig till sitt arbete med hjälp av ett anpassat fordon.

År 2017 var ambitionen att skapa ett nytt och modernt stöd till bilförare med nedsatt rörelseförmåga. Verkligheten blev dock en annan. Det blev tvärtom ökade kostnader och ännu längre handläggningstider hos Försäkringskassan när det gällde dem som behövde stöd för att köpa en anpassad bil.

De nya reglerna för vilka bilar som anses vara lämpliga att anpassa innebar att personer hänvisades till större, högre och dyrare bilar än tidigare. Förutom en klar ekonomisk försämring påverkas miljön negativt.

Eftersom det blev både dyrare och krångligare att få bilstöd sedan lagstiftningen trädde i kraft har antalet personer som blivit beviljade anpassningen minskat. Utbetalningarna till anpassningsbidrag har också sjunkit rejält. Faktum är, fru talman, att Försäkringskassan bara använde 143 miljoner kronor av de 263 miljoner som riksdagen anslagit till bilstödet förra året.

Nu vill alltså regeringen lätta något på regelverket, och det tycker vi är bra. Förslaget om att nivån på tilläggsbidrag A och B ska höjas ser vi positivt på, liksom förslaget om att det ska vara möjligt att få anpassningsbidrag för att sänka golvet i en bil som understiger den utvändiga höjden av 2 050 millimeter. Det har alltså blivit en höjning som krånglar till det för dem som behöver ha anpassade bilar. Vi anser dock att det måste förtydligas när det kan finnas särskilda skäl att bevilja undantag från höjdbegränsningen.

Fru talman! I dessa tider kan det tyckas att man inte ska gå in på petitioner. Vi sverigedemokrater är inte ute efter att leta fel eller förhindra bra förslag. Däremot vill vi att lagförslaget ska bli så bra som möjligt, och då är det några få saker som vi vill tycka till om.

Vi tycker att begreppet särskilda skäl måste definieras i regeringens förslag om anpassningsbidrag till standardutrustning eller normalt förekommande utrustning. Begreppet tilläggsutrustning bör ersättas av tillvalsutrustning, eftersom det är det begrepp som används inom bilbranschen.

Vi vill att bilstödet ska finnas även för specialanpassade bilbarnstolar, så att barn med funktionsnedsättning kan färdas säkert. Jag vill därför yrka bifall till reservation 2, fru talman.

I dag kan anpassningsbidrag bara beviljas för fast monterade anordningar. Detta blir såklart problematiskt då bilbarnstolar inte kan vara fast monterade, eftersom man enligt lag måste förnya och anpassa bilbarnstolar efter barnets ålder och storlek.

Fru talman! Vi tycker att förslaget till största del är bra. Enligt tidigare beräkningar från Socialdepartementet kan de nya reglerna innebära att det kan beviljas anpassningsbidrag för ytterligare 300 bilar per år, och det ställer vi oss positiva till.

Anf. 2 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Min frihetskänsla var stark när uppkörningen var avklarad och när körkortet var i min hand. Men för många personer med funktionsnedsättning räcker det inte med ett körkort för att uppnå samma känsla. Det krävs också anpassningar av bilen, och det är här som det statliga bilstödet kommer in.

Bilstödet reformerades 2017 för att bland annat göra det lättare för personer med låga inkomster att skaffa en anpassad bil, men reformen fick utstå hård kritik. Försäkringskassans utvärdering från 2018 visade att handläggningstiderna hade förlängts och att de sökande i högre grad än tidigare hänvisades till att köpa stora och dyrare fordon. För den enskilde bilköparen har det i flera fall, tvärtemot intentionen, inneburit att det har blivit dyrare att skaffa en anpassad bil.

Vi kristdemokrater föreslog därför i en partimotion redan 2018 att regeringen så snabbt som möjligt skulle agera och återkomma till riksdagen med förslag på hur bilstödet skulle kunna fungera bättre. Vårt förslag fick glädjande nog majoritet i socialutskottet. Men dessvärre reserverade sig S, MP, C och L, och vid omröstningen här i kammaren föll tillkännagivandet med minsta marginal. Ungefär ett år senare agerade regeringen till slut. Även om vi kristdemokrater tycker att det har tagit för lång tid välkomnar vi såklart den aktuella propositionen, som på flera punkter kommer att medföra förbättrade möjligheter till bilstöd.

Bilstödet brister dock fortfarande när det gäller specialanpassade bilbarnstolar. Jag vill därför, fru talman, yrka bifall till Kristdemokraternas reservation nr 2.

Jag skulle vilja ge en inblick i hur livet kan vara för en familj med ett barn med omfattande funktionsnedsättning, just för att beskriva varför denna reservation är viktig. Föräldrarna i familjen vars liv jag kommer att beskriva har läst igenom och godkänt mitt anförande som jag håller här i dag. Av hänsyn till flickans integritet har jag bytt ut hennes namn. Vi kan kalla henne Ida.

Fru talman! Ida föddes med en sällsynt genetisk mutation som medför en omfattande funktionsnedsättning. Hennes hjärna är liten och underutvecklad. Nervcellerna är få, och de har svårt att kommunicera med varandra. Ida har också epilepsi, CP och skolios, och hennes höftkular är inte fullt utvecklade. Hon kommer inte att kunna lära sig att tala eller att röra sig. Även om ögonen har normal funktion kan hjärnan inte tolka synintrycken.

Det måste vara uppenbart för varje människa som möter Ida att hon har omfattande behov av hjälp och stöd dygnet runt och att det kommer vara så under hela hennes liv.

Fru talman! När Ida föddes för snart fem år sedan läste hennes föräldrar på Försäkringskassans hemsida om allt stöd som fanns för personer med funktionsnedsättning och för deras familjer. Det var bland annat rättigheter utifrån LSS, vårdbidrag och bilstöd. De kände sig trygga med att allt skulle ordna sig – välfärden skulle ge dem det stöd de behöver, och Ida skulle kunna leva ett gott liv.

Men snart började kampen mot myndigheterna. De fina texterna på Försäkringskassans hemsida visade sig vara tomma ord. Ida har aldrig fått statlig assistansersättning, inte för en endaste timme. Efter år av ansökningar och överklaganden fick hon äntligen kommunal assistans men då bara 20 timmar i veckan, knappt tre timmar om dagen.

Fru talman! Idas pappa beskriver det som att han ramlade ned i ett svart hål när han insåg att skyddsnetet brister på detta sätt. Han säger att det känns som att deras familj är exkluderad från samhället och från välfärden. Föräldrarna är rädda och oroliga inför framtiden. Eftersom flickans mamma sa upp sig från sitt arbete för att ta hand om Ida lever de på bara en inkomst. Vad händer om pappan i familjen skulle bli sjuk och kanske förlora jobbet? Banken ger inte något lån till lägenhet eller hus – de har ju bara en inkomst. Kommer de för alltid att vara fast i en dyr hyreslägenhet, eller kommer de någon gång att kunna uppfylla Svenssondrömmen om att köpa ett eget hus? Den ekonomiska stressen sätter en stor press på familjen ovanpå den konstanta oron för Idas hälsa och liv.

Och hur var det då med den specialanpassade bilbarnstolen? Jo, den är nödvändig för att Ida precis som alla andra barn ska kunna färdas trafiksäkert. Det intygas av läkare, och den kostar ungefär 30 000 kronor.

Fru talman! Tidigare gick det att få bilstöd för denna extra kostnad, som är direkt kopplad till barnets funktionsnedsättning. Men Högsta förvaltningsdomstolen menar i en dom nyligen att anpassningsbidrag, enligt lag, bara kan beviljas till fast monterade anordningar på fordonet. Eftersom bilbarnstolar av naturliga anledningar inte är fastsvetsade i bilen har rättspraxis alltså förskjutits så långt att bilbarnstolar inte längre omfattas av bilstödet.

Försäkringskassan avslag därför familjens ansökan, men samtidigt rekommenderade myndigheten familjen att i stället ansöka om ett annat stöd – merkostnadsersättning. Familjen gjorde så. Problemet var bara att samma myndighet som rekommenderade att de skulle söka merkostnadsersättning avslag ansökan med följande motivering:

Försäkringskassan godtar inte kostnaden för bilbarnstol. Det framkommer i medicinskt underlag att Ida har svårt att sitta i en vanlig bilbarnstol, men det är inte styrkt att Ida behöver just den bilbarnstol som ni yrkar på.

Fru talman! Beslutet är orimligt. En läkare intygar att en specialanpassad bilbarnstol är nödvändig, och den kostar ca 30 000 kronor, oavsett vilken modell man väljer. En överklagan är på väg att lämnas in, men processen kommer att ta uppemot ett år. Välfärdens svek, som pappan beskriver som ett svart hål, blir allt djupare.

Fru talman! Vi kristdemokrater menar att den eviga kamp som dessa familjer tvingas genomgå måste få ett slut. Ett steg är att ändra lagen för bilstödet så att även specialanpassade bilbarnstolar som inte är fast monterade omfattas. Det är faktiskt rimligt att kunna byta bilbarnstol i takt med att barnet växer.

Lika rimligt är det att familjen som lever med konstant oro, inte bara för sitt barns liv och hälsa utan också för hur familjens ekonomi ska gå ihop, får hjälp med en merkostnad som är nödvändig för att deras barn ska kunna färdas trafiksäkert.

Sverige måste fungera även för personer med funktionsnedsättning och för deras familjer.

Anf. 3 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservation 2 under punkt 3.

Fru talman! Liberalerna har noga följt utvecklingen av, eller snarare det fullkomliga ras som har skett, inom bilstödet och anpassningsbidraget sedan vi genomförde den senaste förändringen så sent som 2017. Förändringar gjordes, bland annat efter påtryckningar från oss i Liberalerna, i full enighet i kammaren. De var tänkta att förbättra och förenkla för alla med ett behov. Men det har tragiskt nog visat sig över huvud taget inte fungera som det var tänkt. Ärendena har fastnat mellan myndigheter och i beslutsångångar som vi politiker inte tänkte oss när vi fattade beslutet.

Liberalerna fick i budgetförhandlingarna inför 2020 möjlighet att rätta till stödet rent ekonomiskt, vilket ger personer med omfattande funktionsnedsättningar möjlighet att återigen få stöd för att köpa en säker och ändamålsenlig bil. I dag debatterar vi det förslag till beslut som vi ska fatta på torsdag med de regeländringar som följer av budgetbeslutet.

Fru talman! Bilen är för många personer med funktionsnedsättning en symbol för friheten, för möjligheten att förflytta sig själv – kanske mer än vad personer som inte har erfarenhet av funktionsvariation över huvud taget kan föreställa sig. En anpassad och ändamålsenlig bil bidrar till att bryta isolering, ta jobb, besöka människor, utöva idrott och röra sig i samhället. Bilen är många gånger förutsättningen för att ta det där jobbet som ligger lite längre bort och som kräver lite mer av den kompetens som man själv innehar, eller att bedriva sin idrott på högre nivå, vilket kräver resor, och på så sätt nå en större frihet.

Fru talman! För alla familjer med barn med funktionsnedsättning är det svårt att beskriva, precis som föregående talare sa, hur viktig bilen är för en familj för att kunna leva ett liv som alla andra. Den i många fall otillgängliga kollektivtrafiken gör att bilstödet är mycket viktigt för många med funktionsvariationer.

Att vi nu förändrar regelverket igen, och inte minst anpassningsbidraget, fru talman, som infördes så sent som 2017, kommer att gynna alla. Men främst kommer det att gynna personer med begränsade ekonomiska förutsättningar. Vi kommer bort från effekten att personer med funktionsnedsättning tvingas köpa dyra, bränsleslukande och alldeles för stora bilar. Det blir åter möjligt att göra anpassningar på bilar som det stora flertalet av befolkningen faktiskt köper och äger. Personer med funktionsnedsättning ska slippa tvingas välja en minibuss för att få bilstödet. Det bidrag som i dag finns uppmuntrar till köp av dyra, bensinslukande bilar som inte är anpassade till vare sig storlek eller utförande för vardagsbruk för en vanlig person eller familj. Det är detta vi förändrar i dag.

Fru talman! Det ges inte stöd för inköp av anpassade bilbarnstolar i de nu gällande reglerna, och det kommer det inte att göra i dagens förslag heller. Det är i sig helt galet och trafikfarligt. En specialanpassad barnstol kan kosta 40 000–50 000 kronor. Det är en kostnad som många familjer med barn med funktionsnedsättning – ja, vilken barnfamilj som helst – har svårt att ha råd med. Anpassningsbidraget enligt de nuvarande bestämmelserna, och de som kommer att gälla i dagens förslag, kan endast beviljas till fast monterade anordningar. Det finns det domstolsbeslut på. Det finns ingen förändring i dagens förslag på den punkten – det är ett observandum.

Vi liberaler anser att det är självklart att stöd även bör finnas för specialanpassade bilbarnstolar så att barn med funktionsvariation kan färdas säkert. Regeringen måste därför snarast återkomma med ett kompletterande förslag.

Fru talman! Vi tog signalerna om att bilstödet havererat på fullständigt allvar. Det sätt stödet var konstruerat på innebar dyrare bilar, längre handläggningstider och färre som kunde nyttja stödet. Det var inte tänkt eller meningen.

I budgetförhandlingarna fick Liberalerna gehör för att snabbt förändra reglerna för hur stödet kan användas och för att det avsätts ordentligt med pengar till budgeten så att behoven kan mötas.

Dagens reform betyder också att de företag som finns, ofta små och högt specialiserade, som kan göra trafiksäkra och kostnadseffektiva anpassningar, de som gör jobbet, nu kan bevaras. I vissa fall behöver de, tyvärr, återstartas eftersom en del har hunnit läggas ned. Det innebär också att mer miljövänliga och mer användarvänliga bilar återigen kan komma i fråga för inköp.

Vi är i dag glada och stolta över det förslag som ligger på bordet, men förslaget behöver snabbt kompletteras med ett fullständigt skydd även för barnen i bilen.

Anf. 4 DAG LARSSON (S):

Fru talman! Egentligen skulle Mikael Dahlgvist ha stått här i talarstolen just nu. Han är den socialdemokrat i socialutskottet som behärskar de här frågorna. Jag måste säga att detta delvis är okänd terräng för mig. Men i avsikt att minska risken för smittspridning har Mikael stannat kvar i de värmländska skogarna, och det tror jag att han gör alldeles rätt i i det här fallet, även om jag inte kommer att kunna axla hans mantel. Han besitter ju större kunskap på det här området än vad jag gör. Jag har dock samrått med Mikael Dahlgvist kring det anförande som jag nu tänker hålla, fru talman.

I dag debatterar vi ett betänkande med lagändringar som innebär förbättrade möjligheter till bilstöd och som föreslås träda i kraft den 1 oktober 2020. Bilstödet är en förmån som syftar till att främja delaktigheten i samhället för personer med funktionsvariation som har svårigheter att förflytta sig eller använda allmänna kommunikationer. Därmed är det en viktig reform för att dessa personer ska kunna ta sig till arbete, studier och andra aktiviteter.

Riksdagen antog en ny lag gällande bilstöd som trädde i kraft den 1 januari 2017. Jag ska vara helt ärlig och säga att de lagändringar på området som då klubbades igenom i riksdagen inte alls blev som vi tänkt.

Ambitionerna var goda. Lagen skulle ge ett mer kraftfullt stöd till ekonomiskt svaga grupper samt ge en generell höjning av olika stöd för införskaffande av bil och hjälpmedel. Det skulle också öka möjligheterna att skaffa ett fordon med originalmonterad utrustning för att minska behovet av fördyrande efteranpassningar – en vinn-vinnsituation för alla.

Tyvär har lagändringarna som då skedde kantats av byråkratiskt krångel från Försäkringskassans sida, som haft en annan tolkning än vad vi beslutsfattare hade. Det har i många fall ställt med ett rent elände för många försäkrade. Kostnaderna har ökat för den enskilde genom att det har ställts orimliga krav på fordonets storlek och så vidare. Aktuell statistik visar också att betydligt färre söker bilstöd.

Därför är dagens proposition från regeringen ytterst välkommen. Den kommer att ge bättre möjligheter att skraddarsy fordon och hjälpmedel. Att skaffa ett anpassat fordon är en stor kostnad för den enskilde. Därför är höjningen av bidragen extra viktig.

Fru talman! Vad innehåller då detta betänkande? Jo, det innebär att tilläggsstöden A och B höjs. Regeringen gör bedömningen att den som till följd av sin eller eget barns funktionsnedsättning har behov av en viss anpassning av en bil oftare i dag än tidigare skulle kunna få hjälp. Det ställs också högre krav på bilens skick och ålder. Då är det befogat att höja bilstödet kompensationsgrad.

Regeringen föreslår att nivån på tilläggsbidrag för efteranpassning A höjs från 30 000 kronor till 50 000 kronor, medan det högsta beloppet för tilläggsbidrag för särskilt lämpad personbil ska höjas från 40 000 kronor till 60 000 kronor.

Ett annat problem har varit kravet på bilens höjd, som har gjort att bilarna har varit alltför stora för att vara ändamålsenliga. Det åtgärdas nu genom att det införs en höjdbegränsning. Fordonen ska kunna vara anpassade till trafikmiljön.

Ett annat problem som rättas till är att anpassningsbidrag även ska kunna lämnas till anordningar som är att anse som standardutrustning i bilen eller för normalt förekommande tilläggsutrustning till bilen. Ändringen grundar sig på att det har varit mycket svårt att finna lämpliga bilar med utrustning som lämpar sig för den sökandes behov.

Även anpassningsbidrag till äldre fordon ska kunna ges genom att kravet tas bort om du redan äger fordonet. Det kommer att möjliggöra anpassningar på eget fordon som är äldre än fyra år eller som har gått mer än 6 000 mil. Detta kommer att spara pengar för både den enskilde och samhället.

Fru talman! Vi kommer att följa den här frågan noga och se hur den nya lagen utvecklar sig i förhållande till våra ambitioner. Som jag tidigare har sagt är det en viktig reform för att öka människors frihet och delaktighet i samhället. Vår politiska ambition är tydlig: Vi socialdemokrater vill ha ett starkt och tryggt samhälle, där var och en ska få hjälp och stöd utifrån sina behov.

Jag är glad över att min regering och samarbetspartierna har lyssnat och vidtagit kraftfulla åtgärder för att få ett bättre fungerande bilstöd framöver.

Anf. 5 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Denna kammare debatterade bilstödet för drygt ett år sedan när fjolårets motionsbetänkande om stöd till personer med funktionsnedsättning behandlades. Då hade en majoritet i socialutskottet ställt sig bakom ett förslag om ett tillkännagivande till regeringen att skyndsamt bereda de uppföljningar som genomförts av det reformerade bilstödet och därefter återkomma med förslag om hur bilstödet kunde göras mer ändamålsenligt.

Dock förlorade Moderaterna och övriga partier som stod bakom förslaget till tillkännagivandet omröstningen i kammaren med blott en röst, som Pia Steensland redogjorde för. Varför regeringspartierna, med stöd av Centerpartiet och Vänsterpartiet, var emot en genomgång av den kritik som framkommit mot bilstödet för att förbättra detsamma har jag svårt att förstå.

Hur som helst återkom ändå regeringen ett år och tre månader senare till riksdagens kammare med ett förslag om förändringar. Det var naturligtvis välkommet.

Innan vi går in på de förändringar som regeringen nu föreslår och som vi moderater står bakom vill jag ge en liten tillbakablick på vad som hände före våren 2019.

År 2017 trädde, som flera debattörer varit inne på, nya regler för bilstödet i kraft i syfte att förbättra förutsättningarna för personer med låga inkomster att införskaffa en bil men också i syfte att minska statens kostnader för efteranpassningar av bilar, detta genom att fler bilköpare skulle styras mot att köpa större bilar och med mer fabriksmonterade anpassningar.

Sedan lagändringen skedde 2017 har kritiken mot det nya systemet varit ordentlig – massiv. Bilköpare har larmat om att de nya reglerna har inneburit att bilköpet har blivit dyrare. Personer som tidigare har fått bidrag för att till exempel golvsänka en bil har hänvisats till större fordon som har varit otympliga och dyra att använda, dyra att försäkra, dyra att skatta och dyra i drift.

Det nya regelverket medförde också att handläggningstiderna hos Försäkringskassan ökade. Sammantaget ledde förändringen till en kraftig minskning av utbetalningarna av bilstöd jämfört med tidigare.

Fru talman! Att det behövdes en revidering av det nya regelverket stod därför alldeles klart för oss moderater. Det är bra att regeringen nu också insett detta och lagt fram förslag till förbättringar.

För det första höjs nivån på bidraget för bilstöd. Det så kallade tilläggsbidrag A höjs från 30 000 kronor till 50 000 kronor. Det man kallar för tilläggsbidrag B höjs från 40 000 kronor till 60 000 kronor.

För det andra utökas möjligheten till anpassningsbidrag. Kravet på särskilda skäl för att anpassningsbidrag ska kunna lämnas för ett fordon som är äldre än fyra år eller som har rullat mer än 6 000 mil ska tillämpas endast första gången ett sådant bidrag beviljas. Det ska alltså vara möjligt att få bidrag för ytterligare anpassningar om behov förändras och nya behov uppstår.

Fru talman! Jag vill verkligen poängtera och lyfta upp att bilstödet är en oerhört viktig förmån för att främja delaktighet i samhällslivet för personer med stora funktionsnedsättningar. Bilen är många gånger en förutsättning för att kunna arbeta och även få vardag, föräldraskap och fritid att

fungera. Därför är de förbättringar av bilstödet som nu görs viktiga och välkomna. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Prot. 2019/20:135

9 juni

*Förbättrade möjlig-
heter till bilstöd*

Anf. 6 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! I dag ska vi debattera bilstödet. För många kanske det låter som en liten fråga, men för väldigt många människor med omfattande funktionsvariationer är detta stöd helt avgörande för att kunna ha ett aktivt och socialt liv, eftersom en egen bil är det enda alternativet för att över huvud taget kunna ta sig fram.

Det statliga bilstödet innebär att personer med funktionsvariationer kan ansöka om pengar för att täcka kostnaden för anpassningar av bilen. För vuxna har det handlat om att få utrustning för att kunna köra sin bil själv. Det kan handla om att sänka golvet i bilen så att man kan förflytta sig från rullstol till säte och en rad andra lösningar.

Den 1 januari 2017 infördes ett nytt regelverk för det statliga bilstödet – ett regelverk och ett lagförslag som Centerpartiet vände sig starkt emot. Det fick vi tyvärr inte gehör för. Vi gjorde det, eftersom vi såg att det skulle leda till en rad försämringar.

Sedan dess har vi kunnat läsa många svarta rubriker om hur bilstödet har nedmonterats och hur livet har blivit svårare för många människor. Många delar av detta beror på att Försäkringskassans tillämpningar sedan dess har visat sig vara förödande.

Fru talman! Försäkringskassan har sedan 2017 krävt att den som behöver en anpassad bil ska köpa en större och dyrare bil än de flesta kan välja att köpa. Genom att kräva att bilarna är utrustade med originalmonterad utrustning kommer myndigheten undan kostnader för anpassningsåtgärder. Genom kravet att en person skaffar sig en minibuss försvann Försäkringskassans kostnader för att installera en rullstolsrobot som lyfter in rullstolen i bilen liksom kostnader för sänkning av bilgolvet. Så här kan vi inte fortsätta ha det.

Neddragningarna och regeländringarna från 2017 har fått flera konsekvenser för både individ och samhälle. Många har inte haft råd att köpa den stora bil som Försäkringskassan ansåg att man skulle köpa. Det har kunnat handla om extrakostnader på ända upp till 350 000 kronor. Dessutom genererar den stora bilen högre bränslekostnader och betydligt högre fordonsskatt, som personen ska betala.

För många med omfattande funktionsvariationer är, som jag sa inledningsvis, egen bil det enda alternativet eftersom kollektiva färdmedel inte fungerar för dem. Därför är jag glad att vi nu gör ändringar i lagen i positiv riktning så att vi kan komma tillbaka till ett vettigt bilstöd som låter en välja en mindre, billigare och mer ändamålsenlig bil, en bil som passar bättre.

Jag kommer att fortsätta följa denna fråga nogsamt. Jag tror inte att vi är klara med den, för detta är lagstiftning som hela tiden måste följa med sin tid.

Fru talman! Som avslutning yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

§ 5 Riksrevisionens rapport om Inspektionen för vård och omsorg

Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU18

Riksrevisionens rapport om Inspektionen för vård och omsorg (skr.
2019/20:121)
föredrogs.

Anf. 7 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Riksdagen visar verkligen att vi jobbar på i ett rasande tempo i detta coronans tidevarv.

Fru talman! Jag tycker verkligen att man gör klokt i att vara försiktig med att dra tvärsäkra och långtgående slutsatser när man är mitt uppe i en kris. Vissa saker är dock alldeles uppenbara när det gäller den svenska hanteringen av den pågående coronapandemin, som att regeringen misslyckats med att få igång storskalig testning liksom att hälso- och sjukvårdens beredskap varit otillräcklig. När nästa kris kommer behöver vi som land stå bättre rustade.

Det allra största misslyckandet i Sverige är självfallet att vi allvarligt brustit i att skydda våra äldre trots att det varit och är en av de viktigaste delarna i den svenska coronastrategin. Nio av tio som dött i covid-19 i Sverige har varit 70 år eller äldre, och över 40 procent av de avlidna har bott på äldreboenden, på särskilda boenden.

Ansvaret för detta misslyckande är naturligtvis delat. Regeringen bär till exempel ansvaret för att man först den 30 mars fattade beslut om att införa besöksförbud på våra äldreboenden. Vi i denna kammare har ansvar för att den lagstiftning som styr äldreomsorgen är både tydlig och ändamålsenlig samtidigt som våra 290 kommuner tillsammans med sina utförare bär det huvudsakliga ansvaret för verksamheten som bedrivs.

Fru talman! Varför inleder jag mitt anförande med att prata om coronakrisen? Varför pratar jag om de alldeles för många dödsfallen inom äldreomsorgen, när denna debatt ska handla om Riksrevisionens rapport om Inspektionen för vård och omsorg? Jo, därför att jag är övertygad om att de många dödsfallen inom äldreomsorgen till del beror på brister i verksamheterna, brister som förhoppningsvis kan upptäckas vid tillsyn eller som ännu hellre redan hade upptäckts och avhjälpats.

Bristerna och problemen inom äldreomsorgen som blottats av coronakrisen och som nu debatteras intensivt understryker vikten av god tillsyn. Kvalitetsbrister inom vården och omsorgen handlar ytterst om liv och död. Det är därför det är så viktigt att vi har en fungerande tillsyn av vården och omsorgen. Det var därför IVO grundades, och det är därför IVO behöver ges bättre förutsättningar att fullfölja sitt uppdrag.

IVO:s uppdrag är att genom tillsyn och tillståndsprövning bidra till en vård och omsorg som är säker, har god kvalitet och bedrivs i enlighet med lagar och andra föreskrifter.

IVO inrättades av den dåvarande alliansregeringen 2013 i syfte att skapa en starkare och mer kraftfull tillsyn. Genom bildandet av en fristående inspektionsmyndighet skapade man bättre förutsättningar för detta.

Riksrevisionen menar dock att IVO inte helt och fullt har levt upp till sin roll som tillsynsmyndighet. Det, fru talman, är bekymmersamt och något som vi skyndsamt måste försöka åtgärda.

En viktig förklaring som Riksrevisionen lyfter fram till att IVO har problem att axla sin roll är att regeringen inte gett IVO vare sig stabila eller långsiktiga förutsättningar. Riksrevisionen riktar alltså allvarlig kritik mot regeringen. Än mer allvarligt tycker jag att det är att regeringen inte ordentligt tar till sig av kritiken.

Riksrevisionen konstaterar bland annat att IVO:s anslag i tämligen stor omfattning bestått av tillfälliga medel som delats ut ett år i taget. Regeringens svar på denna kritik är att ”i de fall där tillfälliga medel har tilldelats bedömer regeringen att det har varit motiverat”.

Argumentationen liknar diskussionerna jag ibland har hemma med min fyraåring. Jag frågar min son varför, och hans korta svar blir ofta ”Därför”. Min sons argumentation är i de fallen inte särskilt övertygande, och det är sannerligen inte heller regeringens.

Jag och Moderaterna instämmer i Riksrevisionens uppfattning. IVO måste kunna planera för en stabil och långsiktig verksamhet och personalförsörjning. Stabil och långsiktig personalförsörjning är nämligen en förutsättning för att myndigheten ska kunna rekrytera och behålla den personal som krävs för tillsynsverksamheten.

Fru talman! IVO är en oerhört viktig myndighet med en tredelad vision: att ha koll, att skapa lärande samt att göra vården och omsorgen bättre och säkrare. Det är regeringens ansvar att säkerställa att IVO har förutsättningar att förverkliga sin vision.

Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservationen, som handlar om att regeringen bör följa Riksrevisionens rekommendationer fullt ut.

Anf. 8 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationen i betänkandet.

Inspektionen för vård och omsorg, IVO, är en viktig tillsynsmyndighet. Ett exempel på dess uppgifter är att se över verksamheter som rör socialtjänstlagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade och hälso- och sjukvårdslagen. IVO:s arbete är i allra högsta grad viktigt just i dag, när behovet är stort av att göra tillsyn av verksamheter i coronaepidemins spår. IVO behövs för att stärka patientsäkerheten och för att upptäcka missförhållanden.

I slutet av maj presenterade IVO resultatet av den senaste tillsynen, och man konstaterade då att man sedan mitten av mars har fått in omkring 3 000 ”tecken på risk” inom vård och omsorg. Ungefär 40 procent bedömdes vara av allvarlig karaktär. IVO meddelade också att andelen allvarliga brister ökar och att flest indikationer på brist gäller Stockholmsområdet.

I Riksrevisionens rapport *Inspektionen för vård och omsorg – en tillsynsverksamhet med förhinder* flaggar man dock för att även IVO i sin roll som tillsynsmyndighet har brister. Det finns problem i it-miljön, det saknas effektivitet inom vissa områden med mera.

Fru talman! Vi sverigedemokrater tycker att det är bra att regeringen stöttar IVO med att förbättra flera av delarna. Det är viktigt att IVO får de resurser och förutsättningar som krävs. Regeringen måste inse detta och ta ansvar för att det finns stabila ekonomiska ramar för myndigheten och förutsättningar för att arbeta upp en fullgod kapacitet på bästa sätt när det gäller struktur och personal.

Sverigedemokraterna anser också att det behövs kraftfullare åtgärder för rutinemässig tillsyn av alla äldreboenden i Sverige. Vi kan i dessa tider se att det på många ställen finns stora brister inom äldreomsorgen, och överdödligheten under pandemin ligger på 30 procent i Sverige och 100 procent i Stockholm. Statsrådet Bolund hävdade förra veckan här i kammaren att detta var felaktiga siffror, och jag önskar att regeringen för en gångs skull hade rätt i det de säger.

Men tyvärr, alla medborgare, har vi en regering som har låtit detta ske. Vi måste ta krafttag för att skydda de äldre och få ordning på äldreomsorgen i Sverige. IVO är en viktig del i detta arbete.

Vi sverigedemokrater värnar om Sveriges befolknings bästa och vill göra allt som står i vår makt för att under denna kris skapa trygghet, inte minst för dem som är särskilt sårbara, och rädda så många liv som möjligt. Kriser får inte påverka hur vi tar hand om de grupper i samhället som är i störst behov av hjälp.

Regeringen måste stå på en trygg och stadig grund och klara av att skydda sina medborgare. Detta är en del av samhällskontraktet. Om så grundläggande saker inte fungerar kan jag försäkra, fru talman, att Sveriges medborgare varken tycker att det är häftigt eller roligt att betala skatt.

I början av pandemin stod jag här i kammaren och hoppades och bad att vår nation inte skulle drabbas så hårt. Tyvärr misslyckades regeringen med att skydda våra äldre, och våra medborgare blev de som drabbades hårdast av alla Nordens nationer. Ja, vi blev faktiskt det femte hårdast drabbade landet i världen. Det står helt klart att Sverige inte alls stod rustat för att kunna hantera en kris av detta slag, och tusentals är de som har fått plikta med sina liv för regeringens tillkortakommande.

Fru talman! Vi ser fram emot att ta del av IVO:s kommande arbete i krisens spår.

Anf. 9 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Inspektionen för vård och omsorg, IVO, är en synnerligen viktig myndighet som inrättades på Kristdemokraternas initiativ under alliansregeringen. En välfungerande och fristående tillsyn av all verksamhet som rör socialtjänstlagen, LSS och hälso- och sjukvårdslagen behövs för att stärka patientsäkerheten och förtroendet för sektorn. Myndigheten ska också säkerställa goda möjligheter för enskilda att klaga och anmäla befarade missförhållanden. Vikten av en stark tillsynsmyndighet är tydlig, inte minst under pågående coronapandemi.

Vi ska i dag debattera en rapport från Riksrevisionen med titeln *Inspektionen för vård och omsorg – en tillsynsverksamhet med förhinder*. Den visar dessvärre att IVO inte fullt ut lever upp till sin roll som tillsynsmyndighet.

Det är viktigt att ha i åtanke att IVO fortfarande är en ung myndighet, och det tar givetvis tid innan en myndighet finner de rätta formerna för verksamheten och de rekommendationer som ges. Med detta sagt tar vi kristdemokrater Riksrevisionens bedömningar på fullaste allvar. Vi beklagar att regeringen i sin aktuella skrivelse väljer att inte vidta åtgärder för att följa samtliga rekommendationer från Riksrevisionen.

Som enda parti skrev vi kristdemokrater därför en följdmotion i detta ärende. Det är glädjande att föregående talare och deras partier stöder den

motionen. Jag skulle därför också vilja yrka bifall till reservationen i betänkandet. Jag beklagar att inte samtliga partier gör det.

Fru talman! Riksrevisionen menar bland annat att effektiviseringen av tillsynsverksamheten har gått långsamt, att de skarpare sanktionsverktygen används i en begränsad omfattning och att det inte finns lättåtkomliga bedömningsstöd. Vidare anser man att det finns problem i it-miljön och när det gäller den interna effektiviteten och åtkomsten till bedömningsunderlag inför tillsynsbeslut samt att stödsystemen behöver utvecklas. Detta är allvarlig kritik, och det är positivt att regeringen i denna del hör samman rekommendationerna och kommer att vidta åtgärder.

Men regeringen borde även hörsamma Riksrevisionens iakttagelser om att det är svårt att följa resultaten av myndighetens arbete över tid. Riksrevisionen menar att det inte finns någon systematisk uppföljning av hur de som inspekteras tar till sig ändringarna och att det därför är svårt för myndigheten att redovisa vad som hänt efter tillsynsinsatserna. Då faller lite grann hela syftet.

Rekommendationen är därför att se till att IVO:s redovisning av tillsynsresultaten går att följa över tid. Regeringen menar i sitt svar att man kommer att följa myndighetens insatser på detta område. Men vi kristdemokrater menar att regeringen måste vidta åtgärder för att säkerställa att resultaten faktiskt går att följa över tid.

Vidare anser Riksrevisionen att IVO delvis saknat förutsättningar att bedriva tillsyn och att regeringens ekonomiska styrning varken varit konsekvent eller långsiktig. IVO har haft svårigheter att rekrytera och behålla personal, vilket kan förklaras med att myndighetens anslagsnivå har varierat över tid och att myndigheten samtidigt har bedrivit ett stort utvecklingsarbete.

Rekommendationen från Riksrevisionen är självklar: Regeringen bör ge stabila ekonomiska ramar för att IVO ska kunna planera för en hållbar och långsiktig kompetensförsörjning i syfte att fullgöra tillsynsuppdraget. Jag beklagar verkligen att regeringen inte hör samman denna kritik.

Det är avgörande att de ekonomiska ramarna är tillräckliga och långsiktigt förutsägbara för att myndigheten ska ha goda förutsättningar att bedriva en strategisk, effektiv och enhetlig tillsyn. Detta är något vi kristdemokrater prioriterar i vår budget, fru talman. Myndigheten är fortfarande relativt ung och befinner sig i ett utvecklingsarbete. För att IVO ska kunna upprätthålla en god kompetensförsörjning och fullgöra sitt tillsynsuppdrag på ett tillfredsställande sätt bör regeringen vidta de åtgärder som är nödvändiga för att skapa stabila ekonomiska ramar.

Avslutningsvis menar vi kristdemokrater att regeringen bör återkomma till riksdagen om ett år med en redovisning av vidtagna åtgärder för att i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer ge IVO stabila och långsiktiga förutsättningar för att bedriva sitt arbete strategiskt, effektivt och på ett enhetligt sätt i hela landet. Sveriges välfärd måste fungera i hela landet.

Anf. 10 DAG LARSSON (S):

Fru talman! Jag brukar ofta rikta kritik mot den förra regeringen – väl-förtjänt kritik, tycker jag. Jag tycker att både före statsministern Reinfeldt och före social- och sjukvårdsministern Göran Hägglund förtjänar kritik på mängder av punkter, men kanske inte på just en punkt: Man lät nämli-

gen inrätta Inspektionen för vård och omsorg. Jag tycker att det var ett klokt och välavvägt beslut som har hjälpt till att utveckla svensk sjukvård. Jag ser att IVO gör seriösa inspektioner av både offentlig och privat verksamhet och bidrar till att utveckla välfärden i Sverige. De förtjänar beröm för detta.

Jag tycker också att det har blivit bättre sedan man klargjorde arbetsfördelningen mellan IVO och patientnämnderna. Detta har gjort arbetsbördan för Inspektionen för vård och omsorg mer rimlig.

Tidigare i denna debatt har flera ledamöter nämnt den pågående pandemin och covid-19-krisen. Jag hade inte tänkt göra det men känner mig ändå tvungen att lite grann nämna detta. Jag tror att man så här långt ska vara försiktig med att peka finger och tala om att den eller den har gjort fel. Denna kris pågår för närvarande för fullt och dödar människor på ett sätt som jag tror att vi alla tycker är fruktansvärt. Inga politiker har med berätt mod låtit denna smitta spridas i Sverige. Hamnar vi i ett sådan språkbruk vulgariseras debatten.

Sedan finns det självklart skäl för IVO att inspektera hur vårdgivarna har hanterat krisen. Det finns självklart skäl för den kommission som så småningom ska tillsättas att granska hur olika nivåer i vårt samhälle har hanterat krisen.

Själv skulle jag vilja skicka med ett tips om en sak som man bör inspektera, nämligen hur det kan komma sig att det har dött 1 000 personer i Stockholms kommuns äldreomsorg. Det är fyra gånger fler än i hela Norge! Jag tror att man behöver fundera både på vad nationella makthavare har för ansvar och på hur den politiska ledningen i Stockholms kommun har hanterat äldreomsorgen. Detta är nog sagt om den pågående krisen, som jag tror att vi kommer att ha skäl att återkomma till.

Jag har som sagt en positiv syn på IVO. Tillsammans med ledamoten Sofia Nilsson och tidigare ledamoten Emma Henriksson sitter jag i IVO:s insynsråd, och jag följer verksamheten nära.

Jag tycker också att Riksrevisionens rekommendationer på många punkter är berättigade och riktiga. Man behöver arbeta hårt med att få fram ett enhetligt beslutssystem som fungerar likadant över hela landet, och man behöver definitivt förbättra IVO:s digitaliseringsresurser. Men jag ställer mig faktiskt frågande till kritiken mot den ekonomiska styrningen av verksamheten. De flesta tillskott som har getts till IVO är permanenta. Sedan har IVO ibland fått tillskott därför att man har haft tillfälliga uppdrag och annat.

Detta är en diskussion som ska föras fortlöpande och också hanteras i partiernas skilda budgetanslag. Partierna får i sina budgetförslag lägga fram andra förslag till budgetering för IVO om de vill det. Men jag tycker inte att Riksrevisionen har rätt på den här punkten. Av det skälet, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 11 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Jag blev nästan häpen när det kom ett beröm från ledamoten Dag Larsson till den forna alliansregeringen. Det var välkommet. Det är bra att vi är brett överens om att det är viktigt med en självständig, fristående myndighet för att bedriva tillsyn av vård och omsorg och att vi har

en ambition att ytterligare utveckla inspektionsmyndigheten. Jag hoppas att Dag Larsson och kollegorna i insynsrådet bidrar till det på ett bra sätt.

Jag tror att det är viktigt att IVO får bättre förutsättningar ekonomiskt att bedriva sin verksamhet och att det blir en bättre långsiktighet och tydlighet i den ekonomiska styrningen. Men jag lämnar den diskussionen därhän och vill ta upp en annan fråga, som vi har hanterat i den här kammaren under flera års tid, nämligen vikten av att ställa samma krav på offentliga verksamheter som på privata.

Dag Larsson nämnde att IVO gör bra granskningar av såväl offentlig som privat verksamhet. Det gäller ju den ena delen av uppdraget, alltså tillsynsuppdraget. Men uppdraget om tillståndsprovningar gäller bara privat driven verksamhet. Där har en majoritet i riksdagen faktiskt gjort ett tillkännagivande, 2017 var det väl, om att det borde ställas motsvarande krav på offentliga verksamheter. Det har regeringen och regeringspartierna sagt nej till. Min enkla fråga är: Varför?

Anf. 12 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Johan Hultberg, för frågan!

Vi ska föra politiska debatter, och det är viktigt att vi framhäver de politiska skillnaderna mellan de politiska partierna, för demokratin tjänar på det, helt enkelt. Jag tror också att det politiska samtalet tjänar på att vi har en hyfsad debatt, att man inte angriper andra för sådant som de uppenbarligen inte tycker och att det är ett gott tonfall i den politiska debatten. I en hyfsad debatt ingår att även berömma politiska motståndare när de har kloka förslag eller att vara beredd att överväga kloka förslag från politiska motståndare.

Jag tycker gott att man kan överväga tillståndsgivning. Man bör kunna ta en sådan diskussion. Tidigare var bland andra den före detta riksdagsledamoten Ylva Johansson intresserad av det system som man har byggt upp i Danmark, där man ger tillstånd till både privata och offentliga utförare. Personligen tycker jag att det är ett spännande system som man borde kunna överväga i framtiden. Det är en debatt som jag gärna återkommer till.

Anf. 13 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Den lilla öppningen får jag naturligtvis välkomna. Jag hoppas att det är en uppfattning som kunde bli inte bara ledamoten Larssons utan också hans partis och regeringens. Det vore välkommet om vi kunde få till en ordning i Sverige där vi har fokus på just kvalitet och inte på driftsform. Det gäller vård och omsorg, skola och all offentligfinansierad verksamhet. Jag tror att det skulle vara viktigt att ställa motsvarande krav på offentligt drivna verksamheter som på privata.

Regeringen har avfärdat riksdagsmajoritetens vilja med att det är skillnad eftersom kommunerna enligt lagstiftningen har ansvar för till exempel socialtjänsten. Med det ansvaret följer på något magiskt sätt kompetens och kvalitet, tycks regeringen mena. Men jag tror inte att det är så enkelt. Jag tror därför att det skulle vara viktigt att ställa samma krav på offentligt drivna verksamheter som på privata.

Vi ska inte jaga företag. Vi ska inte heller jaga offentligt drivna verksamheter. Men vi ska jaga dålig kvalitet, och då är det viktigt att tillsynsmyndigheten, i det här fallet IVO, får den möjligheten.

Anf. 14 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! Tack igen, ledamoten Hultberg! Jag tycker att detta är en diskussion som ska föras. Jag är beredd att föra den i mitt eget parti också. Jag tycker att vi ska titta på hur våra grannländer har gjort, inte minst Danmark, men jag tror inte att det bara handlar om kvalitetsbedömningar och att ta bort verksamheter som inte lever upp till godtagbar kvalitet, antingen de är privata eller offentliga. Jag tror att det också handlar om andra saker, exempelvis offentlig insyn i alla offentligt finansierade verksamheter. Medborgarna har också rätt att få reda på hur deras skattemedel används, oavsett om det handlar om privat eller offentligt driven verksamhet.

Jag tycker alltså att det är ett bredare fält som man borde fundera över när det handlar om den här typen av frågor.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

§ 6 Skärpta straff för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång

Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU18

Skärpta straff för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång (prop. 2019/20:149)
föredrogs.

Anf. 15 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Vad roligt att få stå här i talarstolen igen, och vad roligt att äntligen få debattera immaterialrätt! Det gör vi alldeles för sällan, tycker jag.

Ibland får jag frågan: Vad är immaterialrätt egentligen? Det enkla svaret på det är egentligen: Alla tillgångar som företag har som inte är materiella. Immateriella tillgångar utgör ungefär 80 procent av företagets värde. Det handlar om patent, varumärkesskydd, mönsterskydd – vilket den här tapeten är ett exempel på – och så vidare.

Eftersom immaterialrätt är en växande del av företagets värde och något som man måste lägga alltmer fokus på att skydda är det väldigt välkommet med den nya brottsrubriceringen grovt immaterialrättsintrång. Som exempel kan man säga att ett företag betalade inte mindre än 40 miljarder för varumärket Greta Gris. Det säger en hel del om hur viktiga varumärken och andra immateriella värden är.

Jag hävdar att en god immaterialrätt är en grundförutsättning för fortsatt tillväxt och stark konkurrenskraft i Sverige. Därför är det viktigt att vi gör de här skärpningarna för dem som systematiskt och planerat utnyttjar immateriella tillgångar på ett sätt som är olagligt.

De nuvarande straffskalorna för immaterialrättsintrång löper från som lägst böter till högst fängelse i två år. Det är ungefär 35–40 år sedan vi satte dessa straffskalor, och det har hänt väldigt mycket sedan dess. Tyvärr har det utvecklats en storskalig och industriellt driven intrångsproblematik, som leder till stora skador för hela samhället.

Fru talman! För att mota denna utveckling och för att skapa utrymme för proportionerlig straffmätning också för de allra allvarligaste fallen av

immaterialrättsintrång föreslår nu regeringen särskilda straffskalor för uppsåtliga grova brott och att de ska införas i samtliga immaterialrättsliga lagar.

Här är förslaget att straffet ska vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år, och lagändringarna föreslås träda i kraft redan den 1 september i år.

Det verkar som om en majoritet av riksdagen står bakom förslagen, och det välkomnar jag.

Sverigedemokraterna har dock en reservation om att de vill att man ska utvärdera den föreslagna lagändringen så att den inte riktar sig mot privatpersoner. Men reservationen är ett tydligt slag i luften, för det framgår flera gånger i propositionen att detta gäller uppsåtligt planerat intrång av industriell karaktär. Alltså riktar det sig inte mot privatpersoner. Jag yrkar därför avslag på den reservationen.

Tyvänn riktas en majoritet i näringsutskottet ett tillkännagivande till regeringen om ett annat immaterialrättsdirektiv, copyrightdirektivet, ett EU-direktiv. Detta direktiv var väldigt omdiskuterat innan det förhandlades och beslutades i Bryssel. Samtliga partier i Sveriges riksdag utom Socialdemokraterna röstade emot det i EU-nämnden. Sveriges linje i rådet blev förstås då att rösta nej. Sverige var dock bara ett av sex länder som gjorde det, så direktivet gick igenom.

Vi socialdemokrater är stolta över att stå upp för upphovspersonernas rättigheter även på nätet, och DSM-direktivet handlar om just det – att implementera de lagar och regler vi har i övriga samhället även på nätet. Man ska inte kunna få fria luncher och utnyttja människors verk utan att betala för det bara för att det sker digitalt.

Vi älskar inte alla delar i DSM-direktivet. Vi jobbade hårt för att få igenom förändringar i framför allt artikel 15, så nu ser den mycket bättre ut, tycker vi. Men vi följde givetvis riksdagens vilja och röstade som sagt nej i rådet.

Nu pågår ett stort och unikt arbete med att implementera detta i svensk rätt. Eftersom debatten var polariserad och det förekom många överdrifter och felaktigheter har Justitiedepartementet påbörjat en process som man kallar lagstiftning i storgrupp. Här deltar alla som vill, mer än hundra intressenter från olika håll, för att vi ska få en så klok och bra implementering som möjligt av direktivet. Detta välkomnar jag verkligen.

Ni känner säkert till att alla medlemsstater måste implementera direktivet i sin rätt senast den 7 juni 2021. Den motion som en majoritet av näringsutskottet har ställt sig bakom i form av ett tillkännagivande till regeringen kommer att försvåra detta arbete å det grövsta.

I Moderaternas motion framhålls att man vill att Sverige ska försöka få till en ändring av direktivet i Bryssel. För det första finns det felaktigheter i motionen. Man säger att det ger osäkerhet för mindre aktörer, och man vill att det i stället ska vara skrivningar i direktivet om proportionalitet utifrån tekniska plattformars storlek. Detta är dock redan inskrivet, så det är ett slag i luften.

Det är dock glädjande att Moderaterna i sin motion ser framför sig att man ska ha licensavtal med organisationer som företräder kulturskapare. Det är något som regeringen har jobbat hårt för och även fått in i direktivet. Jag är glad över att vi är överens åtminstone på denna punkt.

Jag är dock mycket bekymrad över det tillkännagivande som utskottsmajoriteten ställt sig bakom. Det är osakligt eftersom det innehåller rena felaktigheter. Det är orealistiskt eftersom jag inte har hittat ett enda exempel på ett direktiv som man har lyckats förändra innan det ens har implementerats i medlemsstaternas rättssystem. Det är dessutom oartigt, för att inte säga respektlöst, mot alla dem som just nu försöker implementera detta direktiv så klokt och så bra som möjligt i vår svenska lagstiftning.

Fru talman! Immaterialrätt är som sagt oerhört viktigt, och det sker mycket på området. Låt mig avslutningsvis yrka bifall till reservation nr 2 och tacka Miljöpartiet och Vänsterpartiet för att de har avstått från att ställa sig bakom tillkännagivandet, trots att de också röstade nej till direktivet i EU-nämnden. Det ska de ha all heder av.

Anf. 16 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! För oss moderater är detta ett viktigt betänkande utifrån regeringens proposition om att skärpa straffen för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång.

Vi har också fått majoritet för ett tillkännagivande till regeringen om en revidering av EU:s upphovsrättsdirektiv, en fråga som Regeringskansliet nu måste ta tag i.

Jag börjar med att yrka bifall till reservation 3, då vi ser möjligheten att starka patent är byggstenar för företagsamhet och entreprenörskap samt vidare att en modernisering av regelverket sker utifrån nya medier.

Fru talman! I ett modernt samhälle ändras inte bara produkter och tjänster. Många av dagens stora värden finns i idéer och kunskap. Det är en utveckling som har pågått under lång tid och som nu i och med globalisering och digitalisering har ökat värdet på immateriella tillgångar. Det är i dag i olika nättjänster, funktioner och system som de stora utvecklingsstegen tas och de stora förmögenheterna skapas.

Det är en utveckling som går snabbt och en utveckling där lagstiftningen inte hängtt med. Vi behöver både en förbättrad lagstiftning med straffsatser som höjs utifrån den förlust av värde det faktiskt är att förlora en immateriell tillgång. Lagstiftningen är fortfarande anpassad efter att stölder av tillgångar innebär att man per definition tar en fysisk vara.

Fru talman! Det finns i dag en strukturerad och organiserad brottslighet inom området. På samma sätt som i andra branscher skapar det skuggekonomier som ger en osund konkurrens för dem som följer regelverk och skapar immateriella produkter. Dessutom kan detta innebära en säkerhetsrisk för ett öppet demokratiskt samhälle och den öppna handeln.

Att det nu finns en stark majoritet för att skärpa straffskalan för uppsåtliga materialrättsbrott är bra. Straffet föreslås nu bli mellan minst sex månaders och högst sex års fängelse. Det är rimligt att en grov stöld av en immateriell tillgång, det vill säga en stöld som planerats och planlagts på samma sätt som andra grova planerade brott, ska straffas hårt. Bara så kan vi skydda tillgångar och därmed också skydda dem som köpt eller skapat detta värde.

Fru talman! Världen behöver fler kreatörer av immateriella värden, och vi måste värna dem och ägandet av värden de skapar.

Politikens dilemma är att hinna med att skapa bra, tillämpbar lagstiftning utifrån den samhällsutveckling som sker. Detta är ett sådant område,

ett område som dessutom har stort behov av att vara integrerat med lagstiftning inom EU.

Vi reserverar oss också vad gäller behovet av att driva de immateriella frågorna starkare i EU. Inte bara programvaror och idéer är en del av de immateriella värdena. Bland annat behöver systemet med länkskatter ses över. Sverige är också ledande inom form och design. Här finns många av framtidens produkter och värden. Enligt OECD omsätter piratkopieringen av svenska produkter mer än 28 miljarder kronor årligen, vilket motsvarar 2 procent av värdet inom detta område.

Fru talman! Vi hoppas att det med skärpta straff inom området inte bara ska ske en minskning av antalet brott utan också en attitydförändring. Stöld inom det immateriella området är ett lika stort brott som andra brott och enorma värden kommer här i orätta händer.

Även om det nu blir en del arbete på Regeringskansliet hoppas vi att innehållet i vårt tillkännagivande så småningom vinner laga kraft.

Anf. 17 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Lotta Olsson! Det var roligt att höra att Lotta Olsson och Moderaterna framhåller att vi ska värna dem som skapar olika former av värden. Där är vi helt överens.

När det gäller att så här snart efter det att omröstningen om DSM-direktivet genomförts och innan det ens har implementerats i nationell lagstiftning kräva att det ska revideras undrar jag dock hur Moderaterna tänker. På vilket sätt, menar ni, ska ett direktiv som ännu inte är implementerat revideras? Det är min första fråga.

Min andra fråga gäller det som ledamoten Olsson sa om länkskatt. Vad menar ledamoten där? Det finns nämligen ingen länkskatt. Vad är det som ledamoten vänder sig emot, och vad vill ledamoten se i stället?

Anf. 18 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Nu måste jag se på mitt syfte som politiker. Det är definitivt inte att göra jobbet i Regeringskansliet eller jobbet för de tjänstemän som jobbar för att göra lagförbättringar enklare. Jag tycker att Åsa Eriksson nästan framhärdar i att det nu kommer att bli besvärligt.

Det är ofta så att när en ny förordning har implementerats och satt sig är det mycket svårare att förändra. Om man vill ha förändring måste man driva det tidigt och vara progressiv. Vi tycker inte att regeringen har varit tillräckligt progressiv i dessa frågor. Detta rör faktiskt en del av våra stora värden, precis som jord och skog, i Sverige. En stor del av vår ekonomi de senaste åren har kommit till inom detta område, så det är enormt viktiga värden.

När det gäller länkskatt är många av systemen gammaldags. Skattesystemet och lagstiftningen är inte gjorda utifrån hur vi jobbar i dag. Vi ser den enorma förändring som har skett nu i och med coronakrisen. Vi jobbar hemifrån och går in och använder länkar på ett helt annat. Hur ska lagstiftningen utformas så att vi får tillgång till mycket utan att det hamnar bakom lås och bom? Och hur gör vi detta på ett smart sätt så att man samtidigt kan få access till det man har skapat i den andra änden?

Det måste naturligtvis löna sig att producera både kunskap och ny design och teknik på nätet.

Anf. 19 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Jag blev inte ett dugg klokare. Jag menar att ledamoten Olsson säger emot sig själv i sitt inlägg. Jag håller med om att precis som när det gäller jord och skog och annan form av äganderätt är upphovsrätten jätteviktig. Men genom de förändringar som Moderaterna föreslår i sin motion om DSM-direktivet försämras äganderätten och villkoren för upphovspersoner. Hur i hela friden menar ledamoten Olsson att äganderätten skulle stärkas av att DSM-direktivet revideras så som Moderaterna vill? Det är det ena.

Det andra är att det som sagt inte finns någon länkskatt. Det som DSM-direktivet och vi socialdemokrater vill är att upphovspersoner ska ges rätt att ta betalt för sitt arbete även på nätet. Jag som privatperson betalar ingenting när jag klickar på en länk, men däremot ska den plattform som tillhandahåller material kunna sluta avtal med den som har producerat något så att den får betalt. Det är detta det handlar om, ingenting annat.

Det finns ingen skatt. Det finns heller inget krav på betalning, men DSM-direktivet möjliggör att man kan sluta avtal. Dessutom gör det att personer som upplever att deras material blivit stoppat vid uppladdning på en plattform får möjlighet att snabbare ifrågasätta detta och få upp sitt material.

Jag vill fråga ledamoten Olsson: Hur i hela friden kan er motion stärka upphovspersonerna?

Anf. 20 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Det jag säger kan tyckas lite motsägelsefullt. Det som det handlar om är att skapa nya system för hur man kan tillgodoräkna sig det man har skapat men ändå få access till det. Många av systemen är enormt gammalmodiga och inte anpassade.

Åsa Eriksson kan ha en poäng i det hon säger om vad man kan få. Man kanske inte kan komma åt, och detta kanske kommer att gynna de stora plattformarna då det kan vara svårt för mindre aktörer att ta sig fram. Det behövs en genomgång. Precis som med allt annat finns mycket lagstiftning i övrigt i samhället som är betydligt enklare och som revideras hela tiden.

Jag förstår inte varför Åsa Eriksson inte ser det som vi ser, att det verkligen behövs. Detta är något som Sverige har god nytta av, för vi är väldigt duktiga på att göra produkter. Om man på ett enkelt sätt kan saluföra sina produkter på nätet har man ett stort värde i det, till skillnad från om systemen är krångliga, svåra och otillgängliga. En översyn behövs.

Anf. 21 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi immaterialrättsliga frågor med utgångspunkt i propositionen med namnet *Skärpta straff för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång*.

I betänkandet har Sverigedemokraterna två reservationer, nämligen reservation 1 och reservation 4. Mer om dessa snart, men jag vill redan nu passa på att yrka bifall till reservation 1.

Tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Liberalerna riktar vi ett tillkännagivande till regeringen som handlar om revidering av EU:s nya upphovsrättsdirektiv, där vi menar att de bestämmelser som rör uppladdningsfilter och den så kallade länkskatten bör avskaffas.

Länkskatten innebär att digitala plattformar, som de flesta av oss använder dagligen, måste betala en licens för länkat material som vi användare lägger upp. Exakt var gränserna kommer att gå vet ingen riktigt i dag eftersom det inte finns några domstolsutfall. En rimlig farhåga är att möjligheterna att bedriva satir, opinionsbildning och samhällskritik inskränks.

I sammanhanget vill jag belysa att just detta är något som vi i Sverigedemokraterna särskilt lyfter fram i reservation 4, nämligen att Sverige ska motverka regler på upphovsrättsområdet som står i konflikt med intresset av ett fritt internet och en fri åsiktsbildning. Utvecklingen i och med EU:s upphovsrättsdirektiv i denna del är bekymmersam och går tyvärr, menar jag, i antidemokratisk riktning.

Frågan om så kallade uppladdningsfilter är central utifrån en demokratisk aspekt. Med uppladdningsfilter åsyftas digitala redskap som automatiskt ska sälla bort sådant som misstänks vara skyddat av upphovsrätt. För att de digitala plattformarna ska slippa böter är det rimligt att tro att algoritmerna ibland kommer att ta bort sådant om inte är upphovsrättskyddat. Det är det ena.

Det andra är att nödvändigheten av uppladdningsfilter riskerar att bli en enorm konkurrensfördel för jättar som till exempel Google, Facebook och Youtube, då mindre uppstickare inte kommer att ha råd att betala för dessa funktioner. Jag tycker att politiker, oavsett partifärg, borde se med oro på att Facebooks och Youtubes monopolliknande ställning stärks ytterligare och att de med små justeringar i sina algoritmer kan påverka demokratiska val genom att deplattformera eller pusha för vissa personer eller budskap.

Fru talman! Nu till Sverigedemokraternas reservation 1, som härrör från en följdmotion på propositionen *Skärpta straff för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång*.

Sverigedemokraterna har ställt sig bakom propositionen, där man föreslår att straffskalorna för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång skärps i samtliga immaterialrättsliga lagar.

Vi har dock två tydliga tilläggsyrkanden. Först och främst vill vi redan nu besluta om att lagstiftningen ska utvärderas tre år efter införandet, detta för att säkerställa att lagen kommer att tillämpas på ett rimligt sätt och användas mot just omfattande organiserad brottslighet, inte mot enskilda individer.

Utöver detta vill vi på ett övergripande plan framhålla att straffrättsliga avvägningar när det gäller påföljder måste härledas ur principerna om proportionalitet och ekvivalens. Straffskalan i den nya föreslagna lagstiftningen tillåter straff som motsvarar till exempel påföljderna för allvarliga sexualbrott. De nu reviderade straffskalorna i immaterialrätten bör därför åter ses över för att i ett större sammanhang tillgodose principerna om proportionalitet och ekvivalens.

Anf. 22 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag på en punkt faktiskt är överens med ledamoten Fransson, och det gäller problemet med de stora techplattformarnas dominans och att de är mycket problematiska ur ett demokratiskt perspektiv.

Däremot kan jag inte på något sätt förstå hur ledamoten får ihop detta med DSM-direktivet. Det finns nämligen ingenting i DSM-direktivet som

gör plattformarna större eller mer monopolistiska – tvärtom. DSM-direktivet ställer krav på att plattformarna måste sluta avtal med upphovsrättsorganisationer om betalning och stärker dessutom våra – medborgarnas – möjligheter att få rätt om eventuella filter stoppar lagligt material. Där håller jag alltså inte alls med ledamoten.

Men jag vill ställa samma fråga till ledamoten Fransson som jag ställde till ledamoten Olsson. Vad menar ni med länkskatt? Det finns nämligen ingen länkskatt. Förklara gärna detta begrepp för mig.

Jag undrar också varför vissa personer, till exempel tidningsprenumeranter eller vi som har löst avgift till Spotify, ska betala för skyddat material men inte andra. Är det inte så att vi alla behöver betala på något sätt, eller att någon betalar – till exempel en plattform – när upphovsrättsskyddat material används? Eller är det så att Sverigedemokraterna helt enkelt tycker att allt ska vara fritt? Det är min fråga till ledamoten.

Sedan måste jag också säga att den följdmotion där ni vill se en utvärdering inom tre år verkar helt orimlig när det redan är fastslaget i direktivet att EU-kommissionen senast den 7 juni 2026 ska komma med en rapport om hur direktivet fungerar och efterlevs. Jag påstår att Sverigedemokraterna inte ens har läst underlaget.

Anf. 23 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tror att jag i mitt anförande sa vad den så kallade länkskatten är. Men jag kan läsa innantill en gång till: Den så kallade länkskatten innebär att digitala plattformar som vi använder ska betala licenser.

Det är detta det handlar om. Och jag tror inte att ledamoten Åsa Eriksson inte förstår vad jag syftar på. Den heter inte länkskatten, men det är det namn som man använder när man talar om den.

Det är absolut inte så att vi från Sverigedemokraternas sida anser att allt på nätet ska vara gratis och att man inte ska bekämpa till exempel spridning av upphovsrättsskyddat material, framför allt inte i syfte att tjäna pengar på andras verk och så vidare. Därför har vi också ställt oss bakom denna proposition i det stora hela.

Men farhågan för hur detta kan komma att användas handlar om att det kan bli svårare att bedriva opinionsbildning och satir. Nu säger man från EU att det absolut inte är syftet. Men det är fortfarande ett sluttande plan som vi är på. Det menar åtminstone jag. Om man då länkar texter kanske de stora jättarna helt plötsligt använder dem för en egen politisk agenda och hänvisar till EU-lagstiftningen. Vi ser till exempel hur Facebook på goda grunder anklagas för att ha påverkat det senaste presidentvalet i USA.

Anf. 24 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Jag är glad över beskedet att Sverigedemokraterna inte heller tycker att allt ska vara fritt på nätet utan att de som har skapat saker faktiskt måste få betalt för sitt arbete.

Jag vill också tydliggöra att det som ledamoten Fransson kallar för länkskatt alltså är en möjlighet för plattformar att sluta avtal med till exempel tidningsutgivare om betalning. Det finns inget tvång; det är en möjlighet som finns i DSM-direktivet.

Sedan vill jag passa på att tydliggöra att ledamoten inte behöver vara särskilt rädd för att yttrandefriheten ska begränsas. Det framgår mycket

tydligt. Om man har läst DSM-direktivet ser man att det tydligt står att det finns undantag för citaträtt, för kritik, för parodi och så vidare.

Sedan är det så att de plattformar som ingår avtal med till exempel Stim, Sami, Ifpi eller vilka organisationer som det kan vara laddar upp allt skyddat material och använder det fritt. Det är det som är hela poängen, alltså att det ska bli bättre för oss användare och att det ska bli bättre för upphovsrättsinnehavarna. Dem som det inte kommer att bli bättre för är till exempel Alphabet, som gjorde en vinst på omkring 34 miljarder USDollar förra året, mest bestående av annonsintäkter. De kommer att få betala en större del till upphovsrättsinnehavarna. Det tycker jag är jättebra. Håller ledamoten Fransson med om det?

Anf. 25 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Fru talman! Det är upplyftande att se att det kommer nya lagliga alternativ som fungerar med framför allt de nya generationernas sätt att använda internet och digitala tjänster, till exempel Spotify, Netflix och så vidare. På sikt hoppas jag att det kanske dyker upp någon motsvarighet till Spotify för nyheter, så att man inte måste betala för varenda tidning. Då skulle det naturligtvis vara mycket mer lockande att betala för en sådan tjänst för att kunna ta del av alla nyheter och så vidare. Det är en utveckling som jag absolut välkomnar. Jag tror inte att vi står jättelångt från varandra i just denna fråga.

Men jag tror ändå att vi kan få anledning att återkomma till dessa frågor när vi ser hur detta tillämpas. Det är också därför som vi bland andra anser att vi ska göra en svensk utvärdering av detta om tre år.

Anf. 26 JONNY CATO (C):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag på grund av den rådande situationen har hoppat in här för att ta en debatt i en fråga som jag inte arbetar med till vardags.

Fru talman! Vi i Centerpartiet har länge varit starka förespråkare av upphovsrätten, som är en del av äganderätten. Det är viktigt att kulturskapare som skapar bilder, filmer, musik etcetera får tillräckligt betalt för sina produkter. Med detta förslag svarar regeringen på det förslag som Centerpartiet har lagt fram om just ett införande av det som benämns som grova brott i upphovsrättslagstiftningen. Det är mycket positivt.

Hos marknadsledande företag är ofta mer än 80 procent av företagens värde baserat på immateriella värden och utgör 80–90 procent av EU:s export. Då ligger Sverige dessutom över genomsnittet i EU. Innovation, export och jobb i Sverige – allt är beroende av immateriella rättigheter. Samtidigt är Sverige i topp när det gäller brott mot upphovsrätten i olika former.

Att uppdatera lagstiftningen så att den fungerar tillsammans med den digitala utvecklingen är helt avgörande för kreatörer och för Sverige.

Därför har Centerpartiet, som sagt, pressat på för skärpta straff för de grövsta brotten mot immateriella rättigheter. Det finns i dag aktörer på den digitala arenan som agerar systematiskt, internationellt och sammankopplat med annan grov brottslighet i sina brott mot upphovsrätten. Nivån på denna brottsliga verksamhet är i vissa sammanhang så djup och öppen att den är svår att skilja från legitim verksamhet. Detta måste stoppas, och införandet av en ny brottsrubricering är ett viktigt steg på vägen.

Prot. 2019/20:135

9 juni

*Skärpta straff för de
allvarligaste fallen av
immateriellrättsintrång*

Samtidigt är det också viktigt att den ungdom som delar upphovsrätts-skyddat material till sina kompisar inte drabbas av drakoniska straff. För att ett brott ska bedömas som grovt ska det vara ett organiserat brott till stor skada för samhället. Vi ska inte jaga individer som inte känner till gränserna för vad som är lagligt att dela och vad som inte är det. Vi ska jaga den organiserade kriminaliteten.

Upphovsrätten står över huvud taget inför stora förändringar efter EU:s upphovsrättsdirektiv. Vi väntar nu med spänning på att få se regeringens tolkning av direktivet till svensk lag. Från Centerpartiets sida är vi oroliga för hur denna tolkning kan komma att se ut, inte minst för att regeringen har varit så otydlig genom processen.

Fru talman! Vi har från Centerpartiets sida återkommande gånger frågat justitieminister Morgan Johansson om han kan garantera att enbart innehåll som bryter mot upphovsrätten kommer att stoppas med det nya direktivet och om han kan garantera att svenska medborgares yttrandefrihet på nätet inte kommer att begränsas. Vi har aldrig fått något svar i denna fråga, och det gör oss genuint oroliga. Den välbehövliga uppdateringen av upphovsrättsdirektivet har nämligen inte landat helt rätt. Det kan i slutändan leda till en försämrad yttrandefrihet för medborgarna och sämre förutsättningar för en öppen demokratisk debatt. Därför är det helt avgörande med en öppen debatt om direktivets konsekvenser när det nu ska bli svensk lag.

Centerpartiet anser också att det är viktigt att skicka en signal till EU att vi från Sveriges riksdag inte är nöjda med upphovsrättsdirektivet, och Centerpartiet anser därför att det är lämpligt att Sverige arbetar för en revidering av direktivet – en revidering som garanterar ett skydd av både kreatörernas intäkter och medborgarnas yttrandefrihet.

Fru talman! Slutligen vill jag understryka behovet av att regeringen återkommer med den utredning om privatkopieringsersättningen som riksdagen redan har beslutat om. Det är en föråldrad ersättning som hindrar och fördröjar innovation. Regeringen lovade att återkomma med en utredning under våren 2020, men inget sådant har ännu skett.

Avslutningsvis yrkar jag bifall till reservation 5.

Anf. 27 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Sverige har under många år rankats som ett av världens mest innovativa länder, och de immaterialrättsintensiva företagen bidrar med vart tredje arbetstillfälle i Sverige. Det är alltså viktigt att modernisera immaterialrättsliga skydd och anpassa dem till dagens verklighet – i det här fallet för att döma de allvarligaste fallen.

Vänsterpartiet har i det föregående ställt sig bakom utskottets ställningstagande att dels tillstyrka regeringens proposition, dels avstyrka motionsyrkanden som rör sanktioner på immaterialrättsens område. Mot bakgrund av utskottets resonemang i den sista delen har vi ett särskilt yttrande för att tydliggöra vår ståndpunkt.

Vänsterpartiet har inget att invända mot propositionen och anser att förslaget i grunden är bra och att lagstiftningen har utformats för att vara funktionell. Jag vill särskilt framhålla att regeringen har gjort en korrekt bedömning när den har utformat förslagen, så att lagändringarna tar sikte på grova, uppsåtliga brott och inte på oaktsamma gärningar, vilket den bakomliggande utredningen först föreslog. Detta är väldigt viktigt för oss och något vi har påpekat under ärendets gång.

I dag finns en organiserad intrångsverksamhet som leder till stora skador för hela samhället, vilket riskerar att slå undan benen för enskilda kreatörer, kulturskapare och småföretag. Den påverkar hela branscher, där vi förlorar enorma skatteintäkter. Jag vill betona att det är viktigt att den föreslagna lagstiftningen får avsedd verkan och i förlängningen leder till att den stora organiserade intrångsverksamheten bekämpas. Jag ser fram emot en uppföljning av lagstiftningen och att riksdagen får möjlighet att utvärdera den efter en lämplig tid.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 28 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Liberalerna tycker att regeringens proposition om skärpta straff för de allvarligaste fallen av upphovsrätts- och varumärkesintrång i stora drag är bra. Det är helt enkelt på tiden att vi får till ett starkare skydd.

Det finns dock framför allt en del där vi inte delar regeringens syn, och det gäller EU:s nya upphovsrättsdirektiv. Visserligen är förhandlingarna i EU avslutade, men vi anser att regeringen inom ramen för EU-samarbetet bör verka för att de nya upphovsrättsdirektiven revideras. Det är ingen fel med att göra en översyn, och det är mycket lättare att göra det innan direktiven har implementerats helt och hållet.

Det finns stora problem med direktivet, som riskerar att begränsa informationsfriheten på internet. Det handlar bland annat om utgivarens rätt att få ersättning när någon länkar till material man har publicerat, vilket i folkmun kallas länkskatt. Liberalerna har motsatt sig detta under hela processen, och vi motsätter oss ett sådant system. Vi ser också stora risker med att direktivet hämmar en fri debatt och åsiktsbildning. Internet kommer helt enkelt inte att vara det vi är vana vid eller se ut som i dag.

Därför är det mycket bra att en majoritet av utskottet vill rikta ett tillkännagivande till regeringen om att inom ramen för EU-samarbetet verka för att de nya upphovsrättsdirektiven revideras.

Anf. 29 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt begära någon mer replik, men jag blev så nyfiken på det ledamoten Teimouri sa.

Det kom en lite mer balanserad beskrivning av det som ibland kallas länkskatt, men jag undrar: Varför vill inte Liberalerna att de som har skrivit och givit ut texter ska kunna sluta avtal med plattformar om att få betalt när plattformarna länkar till texterna? Det är min första fråga.

Det andra som gjorde att jag tryckte på knappen för att begära replik är att ledamoten sa att internet inte kommer att se ut som vi känner det eller är vana vid – någonting ditåt sa ledamoten. På vilket sätt? Vad är det ledamoten menar kommer att förändras på internet när DSM-direktivet är infört?

Anf. 30 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Åsa Eriksson!

Först och främst anser vi att det kommer att vara svårt för de mindre aktörerna att sluta avtal. Hos de stora aktörerna, som Google, Facebook etcetera, finns ett helt annat maskineri som kan göra det jobbet. Jag tycker att det är minst lika viktigt att titta på de små aktörerna som att titta på dem som har upphovsrätten. Där tror vi alltså att det kommer att bli problem,

och det behövs helt enkelt en översyn. Direktivet är inte skrivet för den tid vi i dag lever i.

Då kommer jag till min andra del, när det gäller det vi ser som censur eller som en risk att få problem med yttrandefriheten. Det är där jag tycker att det internet vi ser i dag inte kommer att se likadant ut i morgon. Det är klart att det kommer att finnas problem – inget system i hela världen kommer att kunna säga om något är satir och humor eller inte, och då kommer huvudregeln bli att man tar bort det. Sedan får du som har lagt upp vad det nu kan vara begära att få det publicerat därför att det är satir eller humor. Det tycker jag inte är rätt väg att gå.

Anf. 31 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Så bra med ett tydliggörande – tack, ledamoten Teimouri!

Då vill jag bara upplysa om att det är väldigt tydligt i DSM-direktivet att plattformarna ska vidta åtgärder som står i proportion till deras storlek, både vad gäller kostnad och vad gäller insats. Jag tror alltså inte att ledamoten behöver vara så orolig för små plattformar. Dessutom finns det ju inget tvång att sluta avtal, utan det är en möjlighet. Det är också så, vilket jag hoppas att ledamoten är väl medveten om, att nya företag – startup-företag – är undantagna. Startup-företag i Europa har också ställt sig bakom direktivet.

Att det inte finns något system i världen som är perfekt håller jag verkligen med om. Så är det också redan i dag – till exempel Youtube använder filter för uppladdning, och redan i dag stoppas tyvärr en massa material som borde få komma upp. Skillnaden är att jag i dag inte har någon som helst möjlighet att vända mig till Youtube och be dem att lägga upp mitt material. Det får jag i och med DSM-direktivet. Ingen kan alltså garantera att material inte kommer att stoppas i onödan; så långt håller jag med. Det kan hända. Skillnaden blir nu följande:

1. Man ställer krav på plattformar att lösa licensavtal, vilket gör att allt skyddat material som inte är olagligt kan laddas upp.
2. Om ett material som är lagligt stoppas får jag som privatperson större möjligheter att få igenom en ändring.

På vilket sätt är Liberalerna emot detta?

Anf. 32 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Jag är fortfarande orolig för de små aktörerna. Även om det ska vara proportionerligt är det fortfarande så att det kommer att finnas problem för de små aktörerna. Precis som vi har en massa människor som har upphovsrätt finns det aktörer som ska ha möjlighet att implementera direktiven om de nya lagarna.

Dessutom är jag fortfarande orolig för att huvudregeln kommer att bli att man censurerar först, och sedan får den som har lagt upp någonting på internet möjligheten att be om att materialet ska tas upp igen. Det tycker jag är helt fel väg att gå. Direktivet är skrivet för en tid som vi redan passerat. Därför måste vi göra en översyn av det. Jag tycker inte att detta är så mycket begärt. Det är bättre att vi gör denna översyn nu, innan detta har implementerats. Därefter kommer det att bli mycket svårare.

Anf. 33 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Vi debatterar de viktiga immaterialrättsfrågorna. Miljöpartiet ställer sig bakom reservation 2 i betänkandet.

Jag ska kortfattat kommentera det som har varit den stora debatten i detta betänkande, nämligen EU:s nya upphovsrättsdirektiv. I grund och botten är detta ett bra och viktigt direktiv. Det handlar mycket om upphovsrättspersoners rätt till sitt arbete och sin produkt. Ett exempel på det är att man har med frågan om skälig ersättning för kulturarbetare, vilket är någonting som Miljöpartiet tycker är bra.

Vi har däremot varit motståndare till hela direktivet eftersom det innehåller delar som vi helt enkelt inte tycker är bra. Det gäller framför allt det som kallas länkskatten och det som kallas uppladdningsfilter. Skälet till det är att dessa delar är alldeles för långtgående. De riskerar att innebära censur, och de riskerar friheten på nätet. Det var därför vi röstade nej när detta kom upp i EU-nämnden.

Men Sverige blev ju nedröstat, och därför ser vi inte någon poäng med att nu komma och försöka att förstöra och obstruera implementeringen av direktivet. Det finns helt enkelt en majoritet för detta, så nu ska det implementeras.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

§ 7 Kompletterande bestämmelser till EU:s plattformsförordning

Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU19
Kompletterande bestämmelser till EU:s plattformsförordning (prop.
2019/20:159)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

§ 8 En samlad politik för klimatet – klimatpolitisk handlingsplan

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2019/20:MJU16
En samlad politik för klimatet – klimatpolitisk handlingsplan (prop.
2019/20:65)
föredrogs.

*En samlad politik för
klimatet – klimatpoli-
tisk handlingsplan*

Anf. 34 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Jag står bakom alla Moderaternas reservationer, men för att vinna tid yrkar jag bifall endast till reservation 5.

I dag diskuterar vi den klimatpolitiska handlingsplan som har lagts fram av regeringen tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna. Eftersom en ny klimatpolitisk handlingsplan presenteras en gång per mandatperiod läggs det bara fram ytterligare sex handlingsplaner före 2045, då Sverige ska ha nettonollutsläpp av växthusgaser.

Varje enskild handlingsplan spelar därför en stor roll för möjligheten att nå våra klimatmål. Därför beklagar jag att regeringen släpar efter vad gäller stora satsningar på till exempel elektrifiering av både vägtransporter och industri och att handlingsplanen inte lever upp till kraven i klimatlagen vad gäller att mäta effekten av de åtgärder som vidtas. Detta är en slutsats som inte bara Moderaterna drar, utan det gör också experterna i Klimatpolitiska rådet i sin granskning av regeringens handlingsplan.

Moderaterna kräver att regeringen återkommer med en uppdaterad handlingsplan där klimatnyttan av reformerna utvärderas, så att politiken vet vad som fungerar och inte fungerar. Bara så kan vi få en klimatpolitik som ger resultat.

Klimatförändringarna är här och nu. Mänsklig aktivitet har det senaste århundradet fått medeltemperaturen att stiga snabbare än någonsin. Polarisar smälter, och allt fler extremväder drabbar oss i form av översvämningar, torka och bränder.

Vi vet tillräckligt för att veta att vi behöver agera. Som experter på SNS eller nationalekonomen John Hassler brukar säga: Om vi bara gör rätt saker är det en billig investering jämfört med alternativet. Då gäller det också att vi i politiken gör rätt, men när regeringen inte följer upp sina egna satsningar famlar man i blindo.

Ytterst krävs globala åtgärder för att minska utsläppen, men Sverige måste också ta sin del av ansvaret. Det var mot den bakgrunden som Moderaterna och en majoritet av partierna i denna kammare enades om ett klimatpolitiskt ramverk med klimatlagen, Klimatpolitiska rådet och framför allt det långsiktiga målet att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Det är Sveriges bidrag – ytterst – för att säkerställa att vi når Parisavtalet, där världens länder har enats om att hålla den globala temperaturökningen väl under 2 grader och helst under 1,5.

Enligt klimatlagen ska regeringen vart fjärde år lägga fram en handlingsplan till riksdagen. Handlingsplanen ska gälla hela mandatperioden och är förmodligen regeringens viktigaste klimatpolitiska dokument. Trots detta saknas, som jag var inne på, tillräckliga satsningar i regeringens politik vad gäller elektrifiering, som är helt avgörande för att minska utsläppen i både industrin och transporterna.

Regeringen vill tillsätta en elektrifieringskommission. Det är utmärkt, men Moderaterna har satsningar här och nu för att elektrifiera vägtransporter och hjälpa industrin att ställa om. Vi satsar sex gånger så mycket som regeringen på laddinfrastruktur för personbilar och tio gånger så mycket som regeringen på att ställa om de tunga transporterna. Vi satsar på att stödja omställningen av industrin och vill se en strategi för koldioxidavskiljning och lagring, CCS och bio-CCS, i Sverige.

Vi har också starka synpunkter på att regeringen i en tid när efterfrågan på el bedöms öka med 60 procent till 2045 för att industrin ska kunna ställa om till fossilfrihet fokuserar på att stänga ned fossilfria kraftslag. Vi behöver mer av både förnybart och kärnkraft; vi behöver inte ställa olika fossilfria kraftslag mot varandra.

Men, fru talman, det här är inte en vanlig allmänpolitisk klimatdebatt. Det här är en debatt om regeringens handlingsplan, om hur den sammantaget leder till att Sverige når sina klimatmål och om hur den kan göras bättre.

I vår följdmotion redogör Moderaterna för vår syn på regeringens förslag till inriktning för det klimatpolitiska arbetet. Vi fokuserar på fyra områden, som jag kommer att beskriva här i dag.

För det första är den största bristen att regeringens handlingsplan inte lever upp till de krav som ställs i klimatlagen på att redovisa vad åtgärderna faktiskt har för effekt för att minska utsläppen. Vi vet ändå att regeringens klimatpolitik, som den ser ut i dag, inte är tillräcklig för att vi ska nå klimatmålen. Naturvårdsverket, som ansvarar för Sveriges officiella statistik över utsläpp av växthusgaser, konstaterar att utsläppen minskar för långsamt.

Sju av åtta av de klimatåtgärder som genomförts de senaste åren har dömts ut av expertmyndigheter som Konjunkturinstitutet och Riksrevisionen som ineffektiva eller som åtgärder som hade genomförts ändå. Både Klimatklivet och bonus-malus, som är regeringens största satsningar och tillsammans kostar drygt 4 miljarder per år, döms ut av samma myndigheter för att vara dyra utan tillräckliga utsläppsminskningar.

Viktiga delar i en resultatinriktad klimatpolitik är att genomförda och planerade reformer utvärderas med avseende på klimatnytta. Paragraf 5 i klimatlagen innehåller därför en beskrivning av vad klimathandlingsplanen bör innehålla. Där nämns ”utfallet av vidtagna åtgärder för utsläppsminskningar” samt ”i vilken grad beslutade och planerade utsläppsminskande åtgärder kan förväntas bidra till att de nationella och globala klimatmålen kan nås”.

Moderaterna är kritiska till att regeringens handlingsplan inte innehåller detta. Kritiken bekräftas av Klimatpolitiska rådet, expertmyndigheten med uppdrag att utvärdera regeringens klimatpolitik.

I sin årliga utvärdering slår man fast följande: ”Den allvarligaste bristen är att regeringen inte redovisar i vilken grad de beslutade och aviserade insatserna, i sina delar eller som helhet, bidrar till att klimatmålen kan nås. Därmed uppfyller inte handlingsplanen klimatlagens krav i detta avseende. Insatserna är därtill genomgående diffust beskrivna och saknar en tidplan för genomförande.”

Att regeringens handlingsplan inte lever upp till kraven i klimatlagen är allvarligt. Därför menar Moderaterna att regeringen behöver återkomma till riksdagen med en uppdaterad handlingsplan.

För det andra, fru talman, menar Moderaterna att Klimatpolitiska rådet ska ges ett nytt uppdrag att utvärdera effektiviteten i regeringens enskilda reformer.

Rådets övergripande uppdrag är att utvärdera regeringens politik och de underlag som den bygger på. Däremot saknas ett tydligt uppdrag att utvärdera hur effektiva regeringens reformer är. Det råd som är skapat för att utvärdera regeringens klimatpolitik borde självklart också granska de centrala reformerna. I de fall reformerna bedöms vara ineffektiva bör rådet peka på alternativa reformer som bättre uppfyller kravet på effektivitet och resultat. Utvärderingarna kommer då också att kunna tjäna som underlag till kommande regeringars klimathandlingsplaner.

För det tredje anser Moderaterna att klimatpolitiken bättre behöver integreras i arbetet på alla politikområden, men att det inte får tolkas som att andra samhällsmål per automatik är mindre viktiga. Det är till exempel avgörande att politiken och våra samhällsmål fortsätter att ta hänsyn till

människors behov av att resa eller företags behov av transporter liksom att värna jobb och tillväxt.

Regeringen föreslår att regeringen i samband med nästa översyn av respektive samhällsmål vid behov ska omformulera målen så att de är förenliga med klimatmålen. Här instämmer Moderaterna med Konjunkturinstitutet, som i sitt remissvar till Miljömålsberedningen skriver att en översyn av relevanta samhällsmål är välkommet men att klimatmålen inte bör vara överordnade andra samhällsmål.

För det fjärde, fru talman, måste svensk klimatpolitik också ha ett internationellt perspektiv. Moderaterna vill se en ambitiös klimatpolitik på hemmaplan för att nå klimatmålet till 2045. Men utsläppsminskningar i Sverige måste också leda till utsläppsminskningar globalt.

Regeringen vill att det ska göras konsekvensanalyser av effekterna för klimatet inom de politikområden där det är relevant, och det är någonting som Moderaterna välkomnar. Men konsekvensanalyserna får inte leda till en politik där Sverige sänker sina utsläpp på bekostnad av att utsläppen ökar globalt. Det strider mot det övergripande målet om att minska utsläppen globalt för att nå Parisavtalets mål. Därför vill vi se konsekvensanalyser som också innehåller eventuella effekter för de globala utsläppen.

Vi anser vidare att Naturvårdsverket bör få ett nytt uppdrag att redovisa klimatnyttan av svensk export.

Svensk industri är på många sätt koldioxideffektiv; det kan nog de flesta vara överens om. Och forskning visar att svensk export av varor bidrar till minskade globala utsläpp. Genom att tränga undan varor som genererar högre utsläpp vid tillverkningen i andra länder bidrar den svenska industrin till att de totala utsläppen i världen är lägre än vad de annars skulle kunna vara.

Enligt EU:s siffror skulle en ökad produktion i Sverige, som ger upphov till ett ton koldioxid, i snitt minska de globala utsläppen med dubbelt så mycket. Sverige exporterar alltså utsläppsminskningar. En viktig del av svensk klimatpolitik är därför att bibehålla hög tillväxt och konkurrenskraft i svensk industri så att vi kan exportera mer klimatsmarta produkter.

Moderaterna vill att utsläppen, med hänsyn till exportens klimatnytta, ska börja mätas och följas upp på samma sätt som Naturvårdsverket i dag mäter territoriella och konsumtionsbaserade utsläpp. Vi vill helt enkelt förhindra att politiken skapar dåliga förutsättningar för svensk industri och därmed tvingar klimatsmart produktion att flytta till andra länder.

Avslutningsvis, fru talman, är klimatförändringarna här och nu, och vad vi gör varje år spelar roll. Moderaterna tar klimatutmaningen på största allvar, på så stort allvar att vi inte kan acceptera att regeringen i klimatets namn strör miljarder över projekt med i bästa fall begränsad nytta för just klimatet. Vi kan inte heller acceptera en politik som slår undan benen för svenska företag så att produktion flyttas utomlands till länder med sämre miljökrav och fortsatt höga eller högre utsläpp. Då har vi inte gjort någon skillnad alls för klimatet.

En ny klimathandlingsplan ska presenteras en gång per mandatperiod, vilket som sagt innebär att det bara kommer att läggas fram ytterligare sex handlingsplaner före 2045, då Sverige ska ha nettonollutsläpp. Varje enskild handlingsplan spelar därför en stor roll för klimatarbetet och möjligheterna att nå klimatmålet.

Experterna i Klimatpolitiska rådet konstaterar att regeringens handlingsplan inte lever upp till kraven i klimatlagen. Det är en allvarlig brist. Vi vill därför att regeringen skyndsamt återkommer med en uppdaterad handlingsplan som redovisar hur regeringens politik kan förväntas bidra till att de nationella och globala klimatmålen nås.

Det räcker inte att vilja väl. Klimatpolitiken måste behandlas med samma krav på effektivitet som andra områden och prioritera åtgärder som ger resultat. Endast så kan vi minska utsläppen på riktigt och inte bara i retoriken. Med regeringens politik minskar utsläppen för långsamt för att vi ska nå klimatmålen. Detta behöver förändras.

Anf. 35 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! I enlighet med vad lagen kräver presenterar regeringen med stödpartierna Centerpartiet och Liberalerna nu en klimatpolitisk handlingsplan. Detta följer av den lagstiftning som vi numera har. Vart fjärde år ska en sådan här handlingsplan tas fram för de kommande åren, men vi kan konstatera att regeringen struntar i lagen. Planen redovisar inte i vilken grad de beslutade och aviserade insatserna bidrar till att klimatmålen kan nås. Åtgärderna är otydliga och oftast okonkreta. Det handlar till stor del om en bunt olika utredningar som vi de närmaste åren kommer att få se hur det går med.

Även Klimatpolitiska rådet har konstaterat att regeringen bryter mot sin klimatlag, så vad händer då? Inte så mycket såklart. Det här är ju en ganska märklig lagstiftning. Från SD:s sida tycker vi att det vore klädsamt om regeringen påbörjade arbetet med att återkomma till riksdagen med kompletteringar i enlighet med den här lagstiftningen.

Fru talman! Handlingsplanen består som sagt till stora delar av mindre konkreta förslag som det i dag är svårt att bedöma kostnadseffektiviteten av och i vilken utsträckning de bidrar till att klimatmålen nås.

Klimatfrågan och arbetet med att minska växthusgasutsläppen är en global utmaning och kräver ett målinriktat arbetssätt från världens alla länder. Frågans globala dimension gör klimatpolitiken komplex. Exempelvis behöver en offensiv politik i Sverige som bidrar till minskade territoriella utsläpp här inte nödvändigtvis bidra till att minska globala utsläpp om de här verksamheterna flyttar till andra marknader. Detta perspektiv saknas i regeringens handlingsplan, och det är såklart oroande.

Om utsläppsminskningar görs på ett sätt som minskar svensk industris konkurrenskraft kommer det globala klimatarbetet att bli lidande till följd av ökade utsläpp i andra länder och negativ påverkan på de konsumtionsbaserade utsläppen. Det finns en hög grad av självmotsägelser i den svenska klimatpolitiken. Vi har en regering som vill hindra företag från att investera i Sverige, exempelvis Preem där regeringen också struntar i lagstiftningen. Samtidigt vet vi att anläggningarna så gott som alltid är utsläppssnålare i Sverige än i andra länder. Det är lite som att man vill minska utsläppen i Sverige till vilket pris som helst, även om priset är att utsläppen i världen ökar och svenska jobb och svensk tillväxt skadas.

Det är i det här sammanhanget viktigt att tänka på livsmedelsproduktionen. Vi tillverkar för lite mat i Sverige i dag. Oavsett hur snabbt den tekniska utvecklingen med att fasa ut fossil energi går kommer jordbruket enligt de flesta bedömare att vara den dominerande utsläppskällan framöver, om man lyckas minska i de andra sektorerna. För Sverige och för

världen, med tanke på det miljövänliga svenska jordbruket, skulle en fördubblad livsmedelsproduktion vara bra. Men med de rådande klimatmålen är det sannolikt inte möjligt. Livsmedelsproduktionen kan i bästa fall ligga kvar på samma låga nivå. Det konstaterade IVA när man utredde hur Sverige bäst kan uppnå klimatmålen. Då var man ändå inte speciellt pessimistisk vad gällde utvecklingen, utan det var ganska mycket man tecknade in som skulle ske i andra sektorer som man inte riktigt vet hur det ska gå till.

Fru talman! Huvudfokus i den svenska klimatpolitiken måste ligga på att bidra till minskade utsläpp på global nivå samt att åtgärderna är kostnadseffektiva sett till utsläppsreduktion per krona.

De svenska klimatmålen bör med anledning av detta omformuleras, och all klimatpolitik bör utvärderas utifrån hur den kan bidra till att minska utsläppen i världen. Det är positivt att handlingsplanen tar upp näringslivets betydelse för att minska utsläppen i Sverige och vikten av forskning och innovation. En brist är däremot att handlingsplanen inte tar upp den potential som finns för svensk industri att genom klimatvänlig export bidra till minskade utsläpp. Dessutom pliktar en stor del av svensk industri under EU:s utsläppshandelssystem, som är lagstadgat att nå nettonollutsläpp 2045. Industri som pliktar under detta system är därmed per definition mer klimatvänlig än industri som ligger utanför. Att främja svensk industri, särskilt exportindustri, bör därför vara en prioriterad del av klimatpolitiken.

Fru talman! Regeringen söker i propositionen stöd för en ny inriktning i klimatpolitiken. Detta är kanske värderingsmässigt det mest problematiska med handlingsplanen. För Sverigedemokraterna är det viktigt att arbeta för ett land som håller ihop, en politik där man inser att exempelvis bilen är en frihetsfråga i ett glesbefolkat avlångt land som Sverige och att kostnaden för att äga och köra bil måste vara rimlig.

Det handlar om att vi till exempel kan kombinera miljötänk med gott företagsklimat. Det handlar om att vi kan satsa på skolan samtidigt som vi har en ambitiös klimatpolitik. Det handlar om att vi tar höjd för att försvaret behöver mer pengar långsiktigt, även efter 2025. Om vi till exempel skulle stå inför en pandemi, som vi är inne i just nu till följd av ett tidigare okänt virus, handlar det om att vi snabbt kan ställa om prioriteringar och fokusera på att framför allt rädda liv.

Regeringen vill inte låtsas om intressekonflikter. Den vill vara snällast i miljöklassen och deklarerar att klimatpolitiken ska överordnas all annan politik. Det är inte rimligt. Om vi till exempel står inför en pandemi ska vi inte ägna värdefull tid åt att värdera hur smittskyddsåtgärder och krisstöd till näringslivet slår mot klimatet. Nej, då måste fokus vara att skydda medborgarnas hälsa, något som naturligtvis har såväl med virus som pengar i plånboken att göra. Nej, vi kan inte ha en dogmatisk klimatpolitik.

Fru talman! Sverigedemokraterna motsätter sig förslaget då det är principiellt fel att överordna ett samhällsmål över samtliga andra. Det är viktigt att klimatpolitiken beaktas i utformningen av annan politik. Men det får inte betyda att klimatpolitiken i alla sammanhang ska överordnas all annan politik. Kostnadseffektivitet i klimatarbetet är centralt för att svensk klimatpolitik ska kunna bedrivas utan negativ påverkan på jobb och tillväxt och bör inkluderas i förslag om en ny inriktning.

Varje produkt som kan tillverkas här i Sverige i stället för av det kommunistiska partiet i Kina är ett bidrag till klimatarbetet. Med anledning av den sista meningen yrkar jag bifall till reservation 22.

Anf. 36 STINA LARSSON (C):

Fru talman! Jag är mycket stolt och glad att här i dag få möjligheten att debattera och diskutera klimatfrågan i Sveriges riksdag. Att kunna besluta om en handlingsplan för miljö och klimat är så avgörande för allas vår framtid. Men hur ska vi då göra?

Vi kommer inte kunna prata oss ur denna klimatkris. Vi måste visa att det går att göra något. Därför är det bra att Sverige har som ambition att bli världens första fossilfria välfärdsland 2045. Centerpartiet vill nå klimatneutralitet i Sverige och EU redan 2040.

Men covid-19-krisen har dessvärre lett till att flertalet av de stora utsläpparna nu vill göra paus eller stopp i klimatarbetet. En del, till exempel Polen, vill lämna det mest effektiva klimatverktyg vi har, handeln med utsläppsätter. Andra vill sätta den största samlade klimatsatsningen som presenterats i EU på länge – den gröna given – på paus. När dessa länder säger nej måste Sverige visa att det går att kombinera tillväxt och omställning för att minska utsläppen.

När jag började jobba politiskt med miljöfrågorna pratade vi om den stora miljökonferensen som precis hade ägt rum i Rio 1992. Det pratades om hållbar utveckling, och kommunerna anställde Agenda 21-samordnare på löpande band. I min hemkommun anlades våtmarker, och vi var ute och räknade lökrodor. Fokus var på biologisk mångfald och energibesparingar, och mycket handlade också om sopsortering. Just Agenda 21 syftar till miljöpolitik för det 21:a århundradet. Nu är vi där. Frågan är om vi har en politik som kan möta detta nya århundrade.

Vad har då hänt under dessa 20 år? Ja, i dag kallar sig Agenda 21-samordnaren för miljöstrateg. Det har gjorts en del framsteg för mångfalden. Det gäller speciellt i Skåne där storken har kommit tillbaka tack vare alla nyanlagda våtmarker. En ny teknik gör att ledlamporna tänds och släcks automatiskt. Men nu pratar vi också om klimatförändringar, om att klara översvämningar och att bygga tillräckligt högt över havsvattennivån.

Fru talman! Klimatarbetet kan ske i det lilla, i det enskilda hushållet. Centerpartiet tror att de flesta vill göra rätt. Det gäller att handla efter säsong och närodlat för att minska transporterna och för att slippa värma upp tomatväxthus på vintern. Det är också många företagare och entreprenörer som har insett att det lönar sig att jobba för miljön, som ser att kunden vill ha en klimatsmart produkt.

Det ska vara enkelt att fatta klimatsmarta beslut. Vi vill öka informationen till konsumenterna när det gäller resande, byggande, vid nybilsköp och genom obligatorisk klimatmärkning på maten vi köper. Vi vill också minska regelkrånglet för att det ska bli lättare att exempelvis installera solceller på taket. Det gröna avdraget som Centerpartiet drivit fram är ett viktigt steg i rätt riktning, men mer jobb behövs. För dig som bor i lägenhet bör det exempelvis bli lättare att äga en andel av solceller på taket som kan förse lägenheten med förnybar el, samtidigt som dessa mikroproducenter ökar motståndskraften i samhället.

Prot. 2019/20:135

9 juni

*En samlad politik för
klimatet – klimatpoli-
tisk handlingsplan*

Det krävs också strukturella åtgärder för klimatet. Det handlar om att till exempel bygga upp ett cykelbanenät som verkligen hänger ihop. Där kan vi snegla lite på Danmark. De har kommit bra mycket längre med sin infrastruktur för cykel. Här har kommunerna och regionerna en nyckelroll att i samhällsplaneringen se till att det finns trygga sätt för alla att ta sig fram i tätorter och på landsbygden och att det finns bra kollektivtrafik. Just miljötank i samhällsplaneringen är helt avgörande för att vi ska kunna uppnå det elfte målet i Agenda 2030 om hållbara städer.

Att klimatarbetet ska ske på alla nivåer, överallt och samtidigt är något som lyfts fram i handlingsplanen som vi har på bordet. Det står: Det krävs ett brett engagemang och förankring i hela samhället. Det är precis det jag försöker beskriva. Det är hos individen, i kommunen, i regionerna och i näringslivet som klimatarbetet ska ske. Slutsatsen är att arbetet behöver integreras i flera politikområden. Därefter behöver besluten följas upp, så att vi vet vilka effekter de har.

När vi ska sätta fart på ekonomin igen efter pandemin vill Centerpartiet se till att satsningarna bidrar till att minska utsläppen och till att skapa fler gröna jobb. Vi vill att vi rustar vårt samhälle genom att satsa mer på förnybart och se över vår försörjningsgrad av samhällsviktiga resurser. Vi vill driva fram innovationer och möjliggöra investeringar så att vi får bra fart på produktionen av exempelvis infrastruktur och miljöbilar. För Centerpartiet är det inte bilen i sig som är problemet. Det är det fossila bränslet och de avgaser som fordonen genererar. Tillväxt och miljö måste gå hand i hand. För att uppnå målet om ett fossilfritt Sverige behöver vi öka den inhemska produktionen av biodrivmedel.

Centerpartiet tycker att våra offentliga institutioner ska gå före, att exempelvis kommunernas hemtjänstbilar ska ha höga miljökrav. I förra veckan läste jag om att polisen tyvärr inte kan köpa in elbilar eftersom de inte uppfyller kraven för utryckningsfordon. Här finns såklart mer att önska. Det krävs en samordning och kommunikation för att kunna göra lyckade upphandlingar.

Det finns också goda exempel. I förra veckan invigdes Evolution Road i min närmaste stad, Lund. Det är ett elvägsprojekt som banar väg för fossilfria transporter. Det finns laddskenor som automatiskt kan ladda batterierna på elfordon som kör på vägen. Detta är ett av de tydliga exemplen på tvärssektoriella samarbeten med kommunen, universitetet, näringsliv, Region Skåne och Trafikverket.

Genom att vi satsar på ny teknik, använder klimatfrågan som en språngbräda och stärker vår konkurrenskraft kommer vi att gynna innovativa svenska företag som säljer miljöteknik i andra länder. Detta gäller för flera områden. I Sverige i dag står vattenkraft, vindkraft och biokraft för mer än hälften av energiproduktionen. Men det räcker inte. Det kommer att behövas nya smarta tekniska system för att lagra energi. Då blir det möjligt att använda 100 procent förnybar energi året om i hela landet.

Sammanfattningsvis: Vi behöver jobba med klimatfrågan på alla nivåer. Vi behöver göra uppföljningar av våra politiska beslut och möjliggöra för och trycka på våra kommun- och regionpolitiker att ta sitt klimatansvar i samhällsplaneringen. Vi behöver ha ett tvärssektoriellt samarbete mellan stat, region, kommun, näringsliv och akademien för att styra om transportsektorn till att bli fossilfri.

Centerpartiet vill möjliggöra för den enskilde att göra enkla val för ett bättre klimat, satsa på ny teknik och visa vägen så att Sveriges företag blir mer konkurrenskraftiga och kan gå stärkta ur coronakrisen.

Vi vill se till att det blir ännu lönsammare att satsa på förnybara energikällor och därmed ta ansvar för en politik för det 21:a århundradet. Vi kan då uppnå FN:s 13:e mål om att bekämpa klimatförändringarna.

Fru talman! Vi står självklart bakom alla våra motionsyrkanden. Vi önskar att handlingsplanen skulle gå ännu lite längre inom vissa områden. Men vi väljer att lägga fram ett särskilt yttrande i de delarna och samtidigt driva på regeringen för ytterligare åtgärder. Därmed vill jag yrka bifall till utskottets förslag i sin helhet.

(Applåder)

Anf. 37 JENS HOLM (V):

Fru talman! I maj månad slogs återigen rekordet i koncentration av växthusgaser i atmosfären. 417 miljondelar CO₂ fanns i vår atmosfär i maj månad. Det var också den varmaste månad man hittills har uppmätt.

Man skulle kunna tro att utsläppen har gått ned nu under coronakrisen och att vi äntligen har fått lite kontroll på klimatkrisen. Men dessvärre är inte det här den form av nedgång i utsläppen som vi vill ha. Det här är resultatet av att industrier, verksamheter och transporter har stängt ned över en natt på ett okontrollerat sätt.

Vad vi behöver är en strukturerad övergång till ett hållbart samhälle. Det är lite av tanken med klimatlagen och det klimatpolitiska ramverket, som stipulerar att regeringen en gång varje mandatperiod ska ta fram just en handlingsplan för hur vi ska göra en omställning på ett organiserat och strukturerat sätt. Det är just denna klimatpolitiska handlingsplan – den första någonsin från en regering i Sverige – som vi diskuterar i dag i kam-maren.

Vi i Vänsterpartiet delar regeringens uppfattning att det krävs väldigt mycket större ansträngningar för att integrera klimatpolitiken i alla politikområden och för att minska utsläppen. Vi hade hoppats att det skulle vara den röda tråden i handlingsplanen. Men denna handlingsplan är snarare en välvillig viljeinriktning om fortsatt minskade utsläpp och med aviseringsom fortsatta utredningar, beräkningar, beredningar och så vidare.

Tyvärr väljer regeringen att begrava de skarpaste åtgärderna i sådant man skjuter på framtiden, i fortsatta utredningar. Jag skulle säga att vi redan i allt väsentligt vet vad som behöver göras. När man tillsätter så många nya utredningar och låter dem löpa under en så lång tid av mandatperioden menar vi i Vänsterpartiet att vi förlorar tid och politiskt momentum.

Handlingsplanen innehåller inte heller någon ambition att hantera de rättvisaspekter som behöver hanteras i en klimatomställning. En jämlikare fördelning av våra gemensamma resurser är ett måste för att vi ska kunna få just en bra och rättvis klimatomställning. Det är ju också så att det är de rikaste som påverkar klimatet mest i kraft av sin konsumtion och hur de lever. Då är det också fullt rimligt att vi får en omställning som pekar ut ansvaret till de grupper som påverkar klimatomställningen mest.

För att lyckas och vinna folkligt gehör för en omställning måste det alltså finnas ett tydligt rättviseperspektiv, och man måste förena den gröna dimensionen med den röda.

Precis som sas tidigare finns det inte någon konkret beräkning i handlingsplanen. Det finns inte någon uppskattning av hur stora utsläppsminskningarna blir med de aviserade åtgärderna. Det är besynnerligt, och det stärker tyvärr bilden av att regeringens plan är mer av ett inriktningsbeslut än av de skarpa åtgärder som vi är i så skriande behov av.

Jag var med på den presentation som Klimatpolitiska rådet hade för ett par månader sedan, då de hade granskat den klimatpolitiska handlingsplanen. Det slående var den första bild som de visade vid presentationen. Den hade texten: Planen är ingen plan. Det sammanfattar kärnfullt Vänsterpartiets kritik av proposition 2019/20:65, alltså regeringens så kallade klimatpolitiska handlingsplan.

För att göra nämnda proposition till en handlingsplan som på riktigt minskar utsläppen föreslår vi i Vänsterpartiet inte mindre än 74 konkreta reformer i den följdmotion vi har lagt fram med anledning av propositionen. Jag hänvisar till motionen för att jag inte ska behöva vara alltför långrandig i mitt anförande, men det finns ändå några reformer vi lyfter upp som jag särskilt skulle vilja trycka på.

Vi vill ha ett skarpare klimatmål, och vi vill ha nollutsläpp senast till 2040. Vi i Vänsterpartiet säger också att utsläppsminskningarna fullt ut måste göras med nationella insatser och inte genom uppköp av osäkra utsläppskrediter i andra länder.

Vi vill ha nya ägardirektiv och nya myndighetsinstruktioner för alla statliga bolag och myndigheter för att de ska agera helt och hållet i linje med våra nya klimatmål. I planen aviseras sådant, men det måste läggas fram nu. Planen måste också innehålla kvantifierbara åtgärder så att åtgärderna kan följas upp och så att vi kan se att de verkligen leder till de utsläppsminskningar vi behöver.

Vi i Vänsterpartiet föreslår också att de klimatskadliga subventionerna ska fasas ut. När Naturvårdsverket gjorde en inventering av alla så kallade miljöskadliga subventioner kom de fram till att det handlade om ungefär 60 miljarder kronor. Naturskyddsföreningen gjorde en mer specificerad utvärdering av bara de klimatskadliga subventionerna. Man sa att det handlar om ungefär 30 miljarder kronor som går till subventioner av ökat bilåkande, skattenedsättningar för industrin och för flyget, subventioner av köttproduktion och annat som vi vet belastar vår miljö och klimatet hårt.

Vi vill att glesbygden ska kompenseras för höjda drivmedelsskatter. Det är jätteviktigt med höjda drivmedelsskatter, men det går faktiskt att hitta sätt att kompensera dem som lever i glesbygd med till exempel ett konverteringsstöd för deras diesel- eller bensinbilar. Vi kanske kan ha en lite lägre skatt på drivmedel i glesbygd. Och självklart behöver vi ett förändrat reseavdrag som är just miljöstyrande och som utnyttjas av dem som verkligen behöver resa med egen bil och inte av människor som bor i storstäder, så som det är i dag.

Vi vill inrätta en statlig grön investeringsbank, ungefär som den man införde i Storbritannien för ett antal år sedan. Här vill jag yrka bifall till reservation 13, som handlar just om detta. Den handlar också om att våra pensionspengar måste förvaltas på ett mycket mer hållbart sätt. Vi välkomnar att det nu finns nya placeringsdirektiv för våra AP-fonder, men tyvärr är ökad avkastning fortfarande det övergripande målet. Vi ser fortfarande att AP-fonderna placerar våra pensionspengar i fossilbolag, i bolag som skövlar regnskog i Amazonas och så vidare.

Vi vill förbjuda prospektering av kol, olja och fossilgas. Vi vill ha en standardisering av plasten så att vissa plastsorter helt och hållet förbjuds. Vi vill ha en handlingsplan för minskad köttkonsumtion. Vi vill att inrikesflyget ska ingå i klimatmålet för inrikes transporter. Vi vill ha en progressiv flygskatt. Vi vill förbjuda nybilsförsäljning av fossilt drivna bilar senast 2025. Vi vill att kommunerna lättare ska kunna stoppa etablering av externa köpcentrum genom att vi ändrar i plan- och bygglagen.

En väldigt viktig sak är att vi vill att klimatmålen ska vara styrande i infrastrukturplaneringen så att vi inte får nya motorvägsprojekt, så som har aviserats till exempel här i Stockholmsregionen.

Vi behöver statligt stöd för att göra kollektivtrafiken billigare. Vi vill sänka banavgifterna för järnvägen. Samtidigt vill vi ha en vägslitageavgift för tung trafik på våra vägar.

De handelsavtal som vi ingår med andra länder måste helt och hållet vara synkade med Parisavtalet så att de verkar för minskade utsläpp.

Fru talman! Jag vet att jag har dragit över min talartid, men jag vill bara avsluta med att säga att vi i dag befinner oss i en kris – det vet alla. Men en kris är också en möjlighet. Jag drar mig till minnes oljekrisen i början av 1970-talet. Då ökade priset på olja med fyra gånger under väldigt kort tid. Vad gjorde vi då? Jo, vi energieffektiviserade. Vi fasade ut oljepannorna i våra bostäder. Vi satsade på fjärrvärme, på förnybar energi, på elektrifiering överlag. Vi såg att vi stod inför ett vägval. Vi hade kunnat fortsätta att vara helt och hållet beroende av importerad olja, men vi gjorde väldigt mycket som minskade våra utsläpp.

Nu står vi inför ett liknande vägval. Då ska vi inte upprepa gamla misstag. Nu har vi en möjlighet att omdana vårt samhälle så att vi bygger ett samhälle som är bra för alla människor, som är mer jämlikt och rättvist och som helt och hållet håller sig inom de ramar som naturen har satt upp för vår existens.

Anf. 38 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Vi står självfallet bakom alla våra reservationer, men för att vinna tid vid voteringen yrkar jag bifall endast till reservation nr 24.

Den klimatpolitiska handlingsplanen är ett ämne som berör. Det är väldigt tydligt, inte minst med tanke på antalet yrkanden och reservationer i betänkandet. Med den här propositionen ämnar regeringen, efter flera års arbete, presentera en plan för hur det klimatpolitiska arbetet bör bedrivas under mandatperioden. Detta innefattar beslutade och planerade åtgärder som ska bidra till att nå de nationella och globala klimatmålen. Man hoppas på detta sätt adressera en av vår tids absolut viktigaste frågor.

Kristdemokraternas miljöpolitik grundar sig på förvaltarskapsprincipen. Människan har ett ansvar att förvalta de ändliga resurserna och naturvärdena. Vi som lever nu ska överlämna vår jord till nästa generation, och den jorden ska de kunna ha som sitt hem. Politiken ska därför, grundad på försiktighetsprincipen, utformas så att både det offentliga, våra företag, civilsamhället och enskilda ges förutsättningar att göra rätt, det vill säga styra mot ett gott förvaltarskap och en hållbar utveckling.

Kristdemokraterna välkomnar därför propositionen och stora delar av dess innehåll, dock inte allt. Jag kommer inte att hinna beröra alla punkterna under mina talarminuter utan kommer att göra några nedslag.

Från Kristdemokraternas sida vill vi inledningsvis betona vikten av klimatfrågan och understryka värdet av att politiken kan samlas och främja resultat som gör att vårt samhälle kan gå en hållbar framtid till mötes. Propositionens tvärsektoriella ambition att integrera klimatperspektivet i övriga politikområden är riktig och på en generell nivå helt korrekt.

I enlighet med Miljömålsberedningen bör även en översyn av olika lagstiftningar göras i relation till utsläppsmålen. Vid målkonflikter måste ändå övriga samhällsmål jämföras utifrån sina meriter. Bara så kan samhället utvecklas i ett förvaltarskap som är både ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart. Tyvärr verkar detta ibland glömmas bort.

På flera sätt uttrycker propositionen ambitioner att förändra och utveckla kritiserade eller utdömda satsningar. Något som tyvärr är genomgående i mycket av regeringens politik är också avsaknaden av konsekvensanalyser. Man genomför reformer utan att ha genomlyst vad de verkligen leder till. Man har inte belägg för att de verkligen ger den önskvärda verkan på klimatet, utan det viktiga verkar vara att man gör något.

Propositionens största brist är emellertid frånvaron av energipolitiska överenskommelser som kan garantera en CO₂-neutral energiproduktion motsvarande den starkt ökande energikonsumtion som propositionen upprepade gånger pekar på ska komma. Efter nedstängningen av Ringhals 1 och 2 femdubblades importbehovet av energi under kalla vinterdagar, med gynnande av fossila energikällor som följd. Det flertal utökade satsningar på laddinfrastruktur, elektrifiering av tunga vägtransporter, elvägar, landström i hamnar och så vidare som anges i propositionen, och som är viktiga, undergrävs allvarligt av regeringens förda energipolitik.

Fru talman! För att undvika att klimatpolitiken blir till dyra och hämmande åtgärder måste den vara kostnadseffektiv och generera resultat. Alltför mycket står på spel för att felsatsningar ska kunna tolereras. Såväl Riksrevisionen som Konjunkturinstitutet har dömt ut regeringens klimatinvesteringsstöd Klimatklivet för dess mycket höga kostnader per reducerad CO₂-ekvivalent.

Enligt propositionen har Klimatklivet minskat CO₂-utsläppen med 1,45 miljoner ton CO₂-ekvivalenter per år. Som kontrast till det är skogsbrukets nettoupptag 55 miljoner ton CO₂-ekvivalenter per år. Därtill kan nämnas att även jordbruket har ett nettoupptag i förhållande till utsläpp. Propositionen redogör tydligt för jordbrukets utsläpp men förhåller sig i väldigt vaga termer till dess nettoupptag.

Kristdemokraterna motsatte sig redan för två år sedan utformningen av Klimatklivet och är fortfarande kritiska. Regeringen försäkrade att förändringar skulle ske och utökade därmed Klimatklivet i höstbudgeten. Kommande utvärderingar lär utvisa om dessa förändringar kan motivera Klimatklivets eventuella nytta. Vid fjolårets Almedalsvecka presenterades en studie som pekade på att den klimatnytta som Klimatklivet gjort på ett år fixar den svenska skogen på en vecka.

Skogen är en viktig del i omställningen, inte minst som kolsänka men även för substitution av CO₂-intensiva material. Därför är det av yttersta vikt att vi brukar vår svenska skog för att få så stor klimatnytta som möjligt. Utöver det bör vi även satsa mer på kolinlagring eller CCS. Det hjälper oss att nå temperaturmålet, och erfarenheten av tekniken är positiv. Dessutom har vi den geologiska kapaciteten.

Sedan får inte CCS bli någonting som vi gömmer oss bakom för att inte fortsätta med omställningen. Det går att ha flera tankar i huvudet samtidigt. Därför föreslår vi kristdemokrater att ett särskilt anslag inrättas för ett statligt stöd till utveckling av tekniker för CCS.

Fru talman! Propositionen innehåller vällovliga ambitioner för upprättande av en mer effektiv och ändamålsenlig miljöprövning. Regeringen vill därmed tillsätta en utredning om hur detta ska främjas. Detta är välkommen åtgärd med tanke på att riksdagen redan under riksmötet 2016/17 tillkännagav att regeringen skulle förbättra tillståndsprocesserna och utarbeta ett snabbspår för företag som syftar till att åstadkomma betydande minskningar av de egna utsläppen. Genom ett snabbspår för strategiska klimatrelaterade projekt ska en tillståndsprocess kortas till max tolv månader. Detta har alltså fortfarande inte skett, trots tidigare beslut i Sveriges riksdag.

Fru talman! Flyget, den teknik som mer än någon annan underlättar för människor att resa mellan jordens alla länder, står för en liten men växande del av klimatpåverkan. Sverige är ett avlångt land med stora avstånd där inrikesflyget har stor betydelse, även om regeringspartierna vill att verkligheten ska vara annorlunda. Det är den inte. Därför finns det anledning att låta sig inspireras av Norge, som har målsättningen att redan om två år ha det första elflyget i kommersiell drift och att 2040 ha hela inrikesflyget elektrifierat.

På längre sträckor är troligtvis biobränsle, så kallad biojet, mest aktuellt. För att snabbt öka biojetproduktionen behöver vi fler godkända produktionsvägar och fler råvaror att göra biojet av. I Sverige kan vi använda lokala råvaror, till exempel rester från skogsbruk, i stället för att som i dag importera rester från hamburgerrestauranger i USA.

Regeringen anser i propositionen att inhemsk produktion av förnybara drivmedel bör främjas. Trots detta avskaffade regeringen det stöd till miljöforskning i ämnet som Kristdemokraterna ihop med Moderaterna införde 2018.

Fru talman! Jag ska avsluta med en punkt som inte riktigt hänger ihop.

Kristdemokraterna anslog i höstens budgetproposition ett extra anslag för stöd till utbyggnad av infrastruktur för laddstolpar. Stödet ska kunna ges till företag, bostadsrättsföreningar, privata och kommunala bostadsföretag samt kommuner runt om i landet och ska kunna användas till publikt tillgängliga laddstolpar för såväl snabbladdning som normalladdning.

I regeringens proposition beskrivs det i dag blygsamt omfattande ladda hemma-stödet, som möjliggör för privatpersoner att söka stöd för installation av laddpunkter för elbilar vid hemmet. För att utvidga det här stödet och ge utrymme för fler personer i olika boendeformer vill regeringen uppdraga åt lämplig myndighet att analysera frågan och vid behov föreslå åtgärder för att skapa bättre tillgång till laddinfrastruktur för olika boendeformer. Så långt är allt väl och bra i propositionens brödtext.

I rubriceringen blir dock formuleringen skarpare, att byggreglerna ”bör” kompletteras med nya krav på laddinfrastruktur. I regeringens publicerade punktlista som sammanfattar propositionen skruvas det ytterligare ett varv när man formulerar det med att byggreglerna ”ska” kompletteras med nya krav på laddinfrastruktur. Kristdemokraterna vill inte belägga bostadsproducerande företag med ett sådant krav. Ett krav av det här slaget

bär drag av den misslyckade pumplagen där drivmedelsstationer ålades ha en etanolkpump oavsett om det fanns behov av det eller inte.

Fru talman! Det finns fler punkter som jag skulle behöva ta upp, men jag noterar att jag redan har dragit över min talartid. Därför avslutar jag med att säga att vi måste se framåt, vara teknikoptimister och hitta konstruktiva lösningar. Vi kan inte stänga ned, förbjuda och backa in i framtiden.

Anf. 39 NINA LUNDSTRÖM (L):

Fru talman! Det är en spännande proposition som vi debatterar här i dag. Den bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna. Men i betänkandet finns också motioner från allmänna motionstiden, och av det skälet yrkar jag också bifall till Liberalernas reservation nr 57 om EU.

I den här debatten kommer utöver jag själv också två kollegor, Joar Forsell och Helena Gellerman, att delta. Klimatfrågan är något som engagerar Liberalerna väldigt mycket.

Fru talman! Utsläppen stannar inte vid landsgränserna. Därför måste vi hitta lösningar tillsammans i världen och inom EU. Kunskap och teknikutveckling bidrar till klimatsmarta lösningar som sprids över hela världen. Energibranschen ställer om när investeringar i fossil energi inte lönar sig och när drivkrafterna för att hitta alternativen förstärks.

Fler människor på jorden behöver tillgång till klimatsmart energi i stället för hälsofarlig öppen eld och fossila bränslen. Klimatet behöver EU. EU ska vara en garant för Parisavtalet och visa vägen framåt i klimatarbetet, och alla EU-länder måste ta sitt klimatansvar.

Att använda mer fossilfri el, i till exempel bilar och industrin, är betydligt bättre än att använda fossila bränslen. Klimatinvesteringar behövs i exempelvis laddstolpar, cykelbanor och järnvägar, och vi behöver mer forskning kring klimatsmart teknik för att minska industrins utsläpp.

Vi i Liberalerna har en stark tro på att många människor vill dra sitt strå till klimatstacken. Men det måste vara lätt att göra rätt. Det måste vara enkelt att handla klimatsmart, sortera sopor och ta cykel, buss eller tåg i stället för bilen.

Miljöförstöring och klimathot påverkar förutsättningarna för allt liv på jorden och stannar inte vid nationsgränserna. Därför måste vi också arbeta tillsammans och internationellt. Det gemensamma arbetet inom EU är ett viktigt medel för att kunna värna vår miljö och natur.

Fru talman! Propositionen som vi debatterar i dag är den första klimatpolitiska handlingsplanen, vilket många också har påpekat här. Det är en viktig proposition. Det är också glädjande med det engagemang som propositionen väcker. Det är viktigt för att vi ska kunna nå långsiktiga och tidssatta utsläppsmål. Utmaningen är att se klimatomställningen ur ett helhetsperspektiv där samtliga politikområden bidrar till att Sveriges utsläpp av växthusgaser minskar i linje med riksdagens mål.

Miljöbalken och bestämmelser med stöd av balken är centrala för möjligheten att nå klimatmålen och har betydande potential när det gäller att styra utsläppen av växthusgaser. En översyn av miljöbalken prioriteras i den översyn av relevant lagstiftning som ska göras. Det gäller särskilt de delar som rör prövning av verksamheter som ger upphov till utsläpp av

växthusgaser i Sverige. Det behövs en mer effektiv och ändamålsenlig miljöprövning som möjliggör en snabbare omställning till fossilfrihet.

Fru talman! Detta handlar också om stad och land. Det krävs ett brett engagemang och förankring i hela samhället för att Sverige ska lyckas med målsättningen att bli världens första fossilfria välfärdsland. En inkluderande klimatpolitik tar hänsyn till de olika förutsättningar som finns i städer och på landsbygden liksom i olika inkomstgrupper. Landsbygden har en viktig roll i omställningen till en mer cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi.

Fru talman! Klimatpolitiska rådet har nämnts i debatten flera gånger. Rådets syn är att en effektiv klimatpolitik behöver bygga på legitimitet, tillit, rättvisa och acceptans. Vi i Liberalerna välkomnar att Klimatpolitiska rådets rapport ska återkomma i den årliga klimatredovisningen i till exempel budgetpropositionen för 2021.

Fru talman! Tillståndsprocesser behöver vara effektiva, och det är viktigt med kortare handläggningstider. Vi tycker att det är spännande och intressant med tankarna om en grön gräddfil som kommer att införas.

Vad gäller integreringen av klimatpolitiken i olika områden är det här en central del när det gäller att också kunna få konsekvenser och effekter i bred mening. Därför ska klimatpolitiken integreras i alla relevanta politikområden och bör innefatta att all relevant lagstiftning ses över för att det klimatpolitiska ramverket ska få genomslag.

Fru talman! Upphandlingen är också central och viktig och är en stor möjlighet när det gäller att driva på utvecklingen. Sverige ska enligt den nationella upphandlingsstrategin ligga i framkant och fortsätta att vara ett föredöme när det gäller miljöanpassad offentlig upphandling.

Cirkulär ekonomi är en annan del som också kommer att påverka utvecklingen. En nationell strategi för cirkulär ekonomi tas fram, och en bred översyn av regelverken för återvinning och hantering av avfall och restprodukter ska göras för att främja innovation och företagande i den cirkulära ekonomin.

Skogsbruk, jordbruk och annan markanvändning har också en stor betydelse i det klimatarbete som pågår. Det är viktigt med en hållbar markanvändning för att nå de nationella klimatmålen. Samtidigt behöver långsiktiga kolsänkor bevaras över tid, biologisk mångfald värnas och ekosystemtjänster vidmakthållas. Det nationella skogsprogrammet bör utvecklas för att ytterligare främja skogsnäring och ett hållbart skogsbruk.

För Liberalerna är produktionsmål och miljömål alltid i balans.

Vi i Liberalerna vill se en hög ambition när det gäller naturvård, biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Vi vill också skynda på arbetet med ett fossiloberoende jordbruk. Vi välkomnar att en utredning ska tillsättas för att se över åtgärder och styrmedel för att stödja en utveckling mot ett mer fossiloberoende jordbruk.

Vad gäller byggsektorn välkomnar vi klimatdeklarationer. Vi noterar att de stora utsläppen, ungefär 60 procent, i byggsektorn sker tidigt i processen. Senare i livscykeln sker 40 procent av utsläppen. Det är alltså viktigt med klimatdeklarationer.

Här inställer sig frågan till Kristdemokraterna varför de inte tycker att det är viktigt med klimatdeklarationer. Inom byggsektorn kan vi göra stora förändringar som bidrar till klimatomställningen, men jag noterar att Kristdemokraterna inte stöder frågan om lagstiftning inom området.

Fru talman! Arktis isar smälter. Extremt väder påverkar allt liv på jorden. Livsviktig skog skövlas, insekter försvinner och haven förvandlas till soptippar. För att rädda klimatet och ge kommande generationer en renare framtid måste vi agera nu. Den första klimathandlingsplanen som vi debatterar i dag är ett viktigt steg i rätt riktning.
(Applåder)

Anf. 40 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Fru talman! Jag gläds över att det finns ett så stort engagemang för klimatfrågan i riksdagen. Det är viktigt att det finns en riksdagsmajoritet som fortsätter att stödja det klimatpolitiska ramverket och arbetar för att vi ska nå de riksdagsbundna målen.

Parallellt med den djupa kris som det nya coronaviruset har skapat är klimatkrisen fortfarande vår tids ödesfråga. Alla i den här kammaren förstår klimatfrågans allvar, men det kan ändå vara värt att påminna oss om varför vi är här i eftermiddag och varför vi gör det här.

Att vi ska sänka utsläppen handlar inte bara om att bocka av en lista på vägen mot ett abstrakt klimatmål. Vi ska göra det för att växthusgaserna faktiskt påverkar människors liv. Ett välfungerande samhälle behöver ett stabilt klimat. Tänk bara på bränderna i Australien för några månader sedan! Tänk bara på den konstiga snöfria vinter vi just lämnat bakom oss! Tänk på de våldsamma orkaner som de senaste åren har drabbat vår planet! Ett varmare klimat gör att verkligheten som vi känner den blir någonting helt annat.

Fru talman! Det är bara tre år sedan riksdagen antog det klimatpolitiska ramverket. Tack vare det beslutet har vi nu en klimatlag som innebär att regeringen är skyldig att arbeta för att nå klimatmålen. Vi har ett krav på en klimatpolitisk handlingsplan och på ett klimatpolitiskt råd, som ska utvärdera politiken. Jag är väldigt stolt över det här ramverket, som gör att vi har den här debatten i dag. Det har också fått regeringen att verkligen flytta fram positionerna.

Fru talman! Regeringen överlämnade i december den första klimatpolitiska handlingsplanen till riksdagen. Handlingsplanen är historisk, inte bara för att den är den första av sitt slag utan också för att regeringen för första gången tar ett helhetsgrepp om hur utsläppen ska minska i alla delar av samhället. Det här är unikt i sin ambition, i sin omfattning och i att vi tar ett nytt grundläggande grepp om att klimatet ska finnas med i allt vi gör i samhället.

Samtliga departement har varit med och tagit fram den här produkten. Det är alltså hela regeringens produkt. Dessutom bygger den på en överenskommelse med Centerpartiet och Liberalerna. Det är positivt, eftersom det bidrar till ett helhetsgrepp och till att fler känner ägarskap för att genomföra omställningen.

Handlingsplanen innehåller över 100, närmare bestämt över 130, åtgärder som regeringen kommer att ta initiativ till under mandatperioden och som spänner över hela samhället. Några av åtgärderna i handlingsplanen har redan aviserats, men många av förslagen är helt nya. En hel del är även sådant där vi har skärpt och förtydligat åtgärder som vi har aviserat tidigare.

Den övergripande ansatsen i handlingsplanen är att klimat ska integreras i alla relevanta politikområden. Det är också det vi föreslår att riksdagen

gen ska ställa sig bakom på onsdag. Det innebär ett nytt grundläggande grepp om att klimatet ska finnas med i allt vi gör, där det är relevant. Det kommer bland annat att innefatta att vi ser över all relevant lagstiftning så att den styr mot våra klimatmål och inte bromsar dem.

Vi kommer också, i samband med att man regelbundet ser över samhällsmålen, att omformulera dem vid behov, så att de är förenliga med klimatmålen. Konsekvensanalyserna ska dessutom göras inom alla relevanta områden med hänsyn till klimatet, och vi ser över de förordningar som reglerar detta. Därutöver kommer vi att genomföra kraftfulla åtgärder på övergripande tvärsektoriell nivå men även på viktiga områden som transport, industri, jordbruk och skogsbruk.

Jag vill särskilt nämna att vi har beslutat att ett etappmål ska tas fram för flygets klimatpåverkan. Även sjöfartens utsläpp ska ses över. Vi ska även se över hur upphandlingar, som står för stora delar av Sveriges ekonomi, 700 miljarder kronor om året, ska kunna bidra till klimatomställningen. Vi för dessutom fram en stor mängd åtgärder på transportområdet, bland annat vad gäller laddinfrastruktur, järnväg och förnybara bränslen.

Jag skulle kunna tala väldigt länge om alla de ambitiösa klimatåtgärder som regeringen nu arbetar med, fru talman, men det hinner jag tyvärr inte på dessa tio minuter.

Jag vill dock återigen välkomna det stora engagemang för klimatfrågan som uttryckts i partiernas motioner. Särskilt positivt ser jag på att det finns en bred uppslutning bakom idén att klimat ska integreras i alla relevanta politikområden. Det är själva fundamentet för att vi ska kunna nå klimatmålen.

Många av riksdagsledamöterna lyfter upp att det saknas konsekvensutredda förslag. För att bedriva en effektiv klimatpolitik behövs det väl informerade underlag. Just nu pågår ett omfattande arbete i olika utredningar och myndighetsuppdrag för att ta fram skarpa åtgärder för att minska utsläppen. Här kan bland annat Klimatråtsutredningen nämnas. Den ska se över all relevant lagstiftning. Även utredningen som analyserar en hel utfasning av fossila drivmedel kan nämnas.

Jag vill understryka att vi inte kan börja det viktiga arbetet med att minska utsläppen till nettonoll till 2045 genom att bara titta på en smal sektor eller på hur mycket utsläppen ska minska under den här mandatperioden. Vi måste i den här första historiska klimathandlingsplanen se till att vi börjar med att inventera alla relevanta politikområden, se till att styra om så att klimatmålen också kan integreras och se till att de mål som finns för alla relevanta politikområden är förenliga med klimatmålen.

Hos svenska myndigheter pågår dessutom just nu ett stort arbete med att – för att bara nämna något – ta fram

- åtgärder för offentlig upphandling
- klimatdeklarationer för resor och byggnader
- på vilket sätt vi kan införa differentierade start- och landningsavgifter med miljöstyrande effekt för flyget
- på vilket sätt vi klimatsäkrar biståndet och exportkrediter.

Jag vill också påminna ledamöterna om alla de konsekvensutredda och konkreta åtgärder som regeringen nu utvecklar. Reduktionsplikten och

bonus–malus är två helt centrala åtgärder som har införts för att nå målen för transportsektorn. Klimatklivet beräknas årligen bidra med utsläppsminskningar på 1 ½ miljon ton. Det motsvarar en minskning med 3 procent av Sveriges utsläpp per år.

Jag vill också understryka att Klimatpolitiska rådet själva bedömer att åtgärderna i den klimatpolitiska handlingsplanen kan bidra till att ytterligare minska utsläppen med en tredjedel. Det är fantastiskt!

Fru talman! Regeringens klimatpolitiska handlingsplan står för övrigt i stark kontrast till Moderaternas, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas motioner där man lägger stort fokus på vad dessa partier kallar vikten av effektiv klimatpolitik. Trots det saknas i deras motioner förslag på åtgärder för att nå klimatmålen. Svaret hos dessa partier är ofta kärnkraft. Men ny kärnkraft minskar inga utsläpp inom detta årtionde. Och det är nu vi måste ställa om.

Nyligen kom sju av Sveriges mest framstående energiforskare ut med en rapport där man underströk att kärnkraften inte är nödvändig för att uppnå ett fossilfritt Sverige. Jag hoppas att vi nu kan lämna den debatten bakom oss och fokusera på konkreta insatser för att minska utsläppen här och nu.

Fru talman! Arbetet för att bli världens första fossilfria välfärdsland fortsätter i raskt tempo. För att ytterligare stärka regeringens arbete med att genomföra den klimatpolitiska handlingsplanen har regeringen inrättat ett klimatkollegium inom Regeringskansliet. Klimatkollegiet består av statsministern och de närmast berörda statsråden. Kollegiet kommer att följa upp regeringens arbete med att nå klimatmålen och samordna och inrikta genomförandet av regeringens klimatpolitiska handlingsplan.

Kollegiet består förutom av miljö- och klimatministern och statsministern av infrastrukturministern, energiministern, landsbygdsministern, bostadsministern, näringsministern och finansministern. Kollegiet kommer att ha regelbundna möten som ska ledas av statsministern.

Fru talman! Vårt land ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Genom att ta ansvar för klimatet tar vi också ansvar för vår välfärd. När vi minskar våra utsläpp förbättras vår hälsa, och på vägen skapas hållbara jobb och en hållbar ekonomi. Det är ett perspektiv som är viktigt att ha med sig i det läge vi befinner oss i just nu med coronakrisen.

Det är avgörande att klimatomställningen nu inte prioriteras ned utan att den snarare är en utgångspunkt för återhämtningen i Sverige, i EU och i världen. Fokus för regeringen kommer att vara omfattande investeringar i grön omställning, välfärd och jobb.

(Applåder)

Anf. 41 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Tack, statsrådet, för ett engagerat anförande! Jag delar statsrådets engagemang för dessa frågor.

Vi kan trots allt se att regeringens klimatpolitik inte leder till de utsläppsminskningar som skulle behövas. Exempelvis konstaterar Naturvårdsverket att det behövs långt mycket högre utsläppsminskningar per år för att nå våra klimatmål. Det är då viktigt att föra en diskussion om vilka åtgärder vi ska vidta. Nej, man kan inte sitta på svaret när det gäller allt, men vi i Moderaterna tycker att det är viktigt att föra en seriös diskussion

om vilka åtgärder som läggs fram och om de verkligen leder till utsläppsminskningar.

Statsrådet nämner två av regeringens flaggskepp, nämligen bonusmalus och Klimatklivet. Det här är dock åtgärder som flera expertmyndigheter har kritiserat – inte för att de inte leder till några utsläppsminskningar alls, för det gör de förhoppningsvis, utan för att de är väldigt dyra i relation till de utsläppsminskningar som de uppnår. Det är därför bekymmersamt nu när Klimatpolitiska rådet framför att regeringen inte lever upp till kraven i klimatlagen när det gäller att redovisa effekterna av de åtgärder som vidtas.

Jag har därför några frågor till statsrådet. Tycker statsrådet att det är ett problem att denna kritik framförs från den expertmyndighet som vi alla har kommit överens om ska granska regeringens politik? Ser statsrådet några problem med att man inte lever upp till klimatlagen i dessa delar? Avser statsrådet att återkomma i någon del med en redovisning av hur de åtgärder som man nu presenterar bedöms leda till utsläppsminskningar?

Anf. 42 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:
Fru talman! Tack, Jessica Rosencrantz, för frågorna!

I den bästa av världar skulle vi till punkt och pricka självklart kunna redovisa exakt hur stora utsläppsminskningar som varje åtgärd som aviseras i handlingsplanen ska leda till. Detta är dock en väldigt bred ansats där vi går igenom alla politikområden. Så som regeringen tolkar lagen innebär det också att vi återkommer inom ramen för klimatbilagan i budgetpropositionen, som vi kommer att lämna över, och i den klimatredovisning som sker där samt i de olika propositioner som vi kommer att återkomma till riksdagen med. Där kommer det att finnas ordentliga konsekvens- och effektbedömningar.

Det gäller också att minnas att vi har ramar i grundlagens beredningskrav. De gör att vi inte kan lägga fram detaljerade förslag i produkter som denna – en klimathandlingsplan – som inte har förberetts och som vi inte har utrett konsekvenserna av. Jag tycker att kritiken att detta bara är en bunt utredningar som aviserats är lite ytlig. Det går inte på annat sätt än att vi enligt grundlagen bereder de förslag som vi ska lägga fram till riksdagen.

Jessica Rosencrantz tog även upp effektivitet och nämnde bonusmalus och Klimatklivet som flaggskepp. Hon nämnde dock inte reduktionsplikt. Den är en viktig och central reform. Där kan vi väldigt noga göra en effektbedömning av hur mycket utsläpp det kommer att leda till. Regeringen kommer att väldigt snart komma tillbaka om den.

Det är intressant att Moderaterna gärna talar om effektivitet, men den mest effektiva åtgärden, som alla myndigheter talar om, är att höja koldioxidskatten. Moderaterna vill sänka den, och det går inte ihop. Detta är inte en effektiv klimatpolitik.

Anf. 43 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag välkomnar om regeringen avser att återkomma i olika delar för att närmare beskriva utfallet av utsläppsminskningar. Samtidigt tycker jag att det borde ingå i den handlingsplan som lagen säger ska innehålla just detta.

Man kan fundera över vilket slags produkt vi diskuterar. Jag brukar inte alltid säga att Vänsterpartiet har rätt i dessa debatter, men de har en poäng i att det snarare börjar likna ett inriktningsbeslut än en plan när man inte tycker att man närmare behöver beskriva de åtgärder man vill vidta genom sin handlingsplan.

För mig är det viktigt att den klimatpolitiska debatten lämnar de fina orden bakom sig och börjar gå ned i konkreta detaljer om hur vi får utsläppsminskningar till stånd. Jag hoppas att regeringen instämmer i det när man nu säger att man ska komma tillbaka med mer konkreta uppföljningar.

Detta blir nämligen ett prejudikat. Det här är den första handlingsplan som läggs fram. De flesta partier här i kammaren är ju överens om att det här behöver göras. Då är det väldigt viktigt hur produkten nu ser ut eftersom den blir ett prejudikat för kommande handlingsplaner.

Många åtgärder behöver vidtas. Vi i Moderaterna har inte fokuserat vår följdmotion på att rapa upp alla. Annars skulle vi stå här och slå olika åtgärder i huvudet på varandra. Klimatministern nämner exempelvis reduktionsplikten, som är en oerhört viktig del. Vi är många som ivrigt väntar på att den ska komma på plats på exempelvis flygets sida.

Det finns alltså områden där vi är ganska överens, men av någon anledning tar det väldigt lång tid. Jag kan därför göra ett medskick här i slutet av debatten. Det finns en rad frågor där vi är rörande överens. Reduktionsplikten är en sådan. Låt oss se lite handlingskraft från regeringens sida så att vi får en sådan på plats för flygets räkning.

Anf. 44 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Målet för regeringen och det som riksdagen har ställt sig bakom är att Sverige ska nå nettonollutsläpp till år 2045. Det är ett väldigt omfattande arbete. Det är lätt att i debatten bli närsynt och tala om kort-siktiga utsläppsminskningar när vi måste tala om ett genomgripande paradigmskifte. Vi måste bort från beroendet av fossila bränslen. Vi måste gynna det förnybara. Vi måste energieffektivisera. Vi måste ha smarta elsystem. Vi måste ha ett förnybart elsystem som ger oss väldigt billig el. Vi behöver dessutom investera i energilagring och överföringskapacitet. Allt detta finns i regeringens politik.

Det som inte finns i regeringens politik är att göra det billigare att släppa ut. Jessica Rosencrantz nämner inte ens koldioxidskatten. Moderaterna satsar 6–7 miljarder på att göra det billigare att köra med fossila bränslen, och det är inte i överensstämmelse med att nå dessa mål. Det stämmer heller inte överens med de expertmyndigheter och alla andra som i någon mån har kritiserat regeringens politik för att inte exakt vara det mest kostnadseffektiva. Det mest kostnadseffektiva styrmedel som finns är att göra det dyrt att släppa ut, det vill säga att höja bensin- och dieselskatten. Moderaterna gör exakt det motsatta.

Dessutom vill Moderaterna bygga ut ny kärnkraft. Det kommer över huvud taget inte att minska utsläppen under det här årtiondet. Det handlar om otroligt långa ledtider. Det finns mycket stora lönsamhetsproblem med kärnkraften, annars hade det funnits stora investerare som velat satsa på kärnkraft. Sådana finns dock inte.

Moderaternas resonemang hänger tyvärr inte ihop, men jag är glad över att Jessica Rosencrantz ändå står bakom klimatlagen och att vi ska nå dess mål.

Anf. 45 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det är jättebra att ministern och den här planen aviserar att det ska komma ett etappmål med utsläppsminskningar för flyget. Jag vill bara påminna om att det är något som vi i Vänsterpartiet föreslog redan 2016 då vi satt i Miljömålsberedningen, där förslaget om en klimatlag och ett klimatpolitiskt ramverk togs fram. Man kan därför inte riktigt lägga fram det som en ny sak. Chansen fanns redan då. Man hade faktiskt redan nu kunnat lägga in förslaget i handlingsplanen.

Som jag tidigare tog upp sa Klimatpolitiska rådet i sin kritik att handlingsplanen inte är någon plan. Den har ingen konkret plan för utsläppsminskningar. Det finns inget förslag om minskad köttkonsumtion, utfasning av klimatskadliga subventioner, en vägslitageavgift – ett konkret förslag om detta finns såvitt jag vet på Regeringskansliet – eller nya instruktioner till våra myndigheter att helt och hållet hålla sig inom det klimatpolitiska ramverket. Det finns heller inga förslag på en infrastrukturpolitik som utgår från våra klimatmål. Detta var några konkreta exempel.

Isabella Lövin sa att det finns 130 konkreta åtgärder i planen. Jag tycker att det är en handlingsplan med väldigt fina ambitioner, men om man skärskådar de här 130 åtgärderna ser man att det mest är gamla förslag eller nya aviserade utredningar.

Jag vill fråga ministern: Exakt hur stora blir utsläppsminskningarna enligt regeringen med den här handlingsplanen?

Anf. 46 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Hade det funnits en majoritet i Miljömålsberedningen för Vänsterpartiets förslag om etappmål för flyget hade det också kunnat genomföras. Men det är enkelt att sitta i opposition jämfört med att ta ansvar för att genomföra politik, vilket vi nu gör i regeringsställning. När man är utanför och i opposition finns det inga gränser för vad man vill och vad man kan uttrycka, men om man verkligen ska få med sig en majoritet i riksdagen får man försöka komma så långt fram man kan.

Hade vi helt och hållet haft samma oförsonliga inställning som Vänsterpartiet hade vi inte haft någon klimatlag i dag. Då hade målen varit alldeles för dåliga. Man skulle helt enkelt bara ha struntat i detta. Nu har vi åtminstone en klimatlag, som när den antogs var världens mest ambitiösa. Sedan har andra länder, bland annat Österrike, Finland och Danmark, antagit mer ambitiösa mål. Det välkomnar jag. Vi behöver nu öka takten i Sverige. Då tycker jag att det är bra om vi har både etappmål för flyget och mål rörande konsumtionsbaserade utsläpp, som vi aviserar i den här planen.

Med hur mycket ska detta då minska utsläppen? Målet är ju att det ska minska utsläppen med 100 procent, eller med 85 procent till 2045. Det är inte den här regeringens fulla ansvar att se till att vi når ända dit till 2045. Men vi lägger nu grunden för att kommande regeringar ska ha förberedda förslag att jobba vidare utifrån på alla relevanta politikområden. Vi ska också ha en majoritet i riksdagen bakom oss.

Anf. 47 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Min fråga var hur stora utsläppsminskningarna blir med den här planen. Jag får inget konkret svar från ministern. Det är inte så konstigt, eftersom man inte redogjort för detta i den här handlingsplanen.

Det är nämligen ingen riktig handlingsplan utan en viljeinriktning med väldigt goda ambitioner, skulle jag sammanfatta det som. Vi lämnar den frågan, såvida inte ministern vill ge mig en konkret siffra.

Jag tycker att det är väldigt bra att klimatfrågan ska integreras på alla relevanta politikområden.

Ibland när ministern talar låter det som att det är någon annan som styr. Kanske är det egentligen Annie Lööf och Centerpartiet som sitter i baksätet och styr regeringen? Jag vet inte riktigt. Men en sak som vi vet väldigt klart att regeringen styr över är våra myndigheter och våra statliga bolag. Regeringen kan ge nya myndighetsinstruktioner till någon av våra 220 myndigheter.

Jag tänker till exempel på Trafikverket, som har en infrastrukturpolitik som inte utgår från våra klimatmål – man planerar för nya motorvägar. Jag tänker på Transportstyrelsen, som har ändrat i förordningen om bilprovningen, så att vi numera ställer miljökrav som är på den absolut lägsta nivån inom EU. Vi har Försvarmakten, och här vill jag faktiskt peka på någonting bra som regeringen har gjort. Man har ändrat i myndighetsinstruktionerna, så att Försvarmakten inte längre ska motarbeta etablering av vindkraftsparker till havs. Det är jättebra, men det finns ganska mycket mer som man skulle kunna uppmana Försvarmakten, Upphandlingsmyndigheten, Skatteverket, Konkurrensverket och andra myndigheter att göra för att verka för att våra klimatmål ska uppnås.

Därför, fru talman, vill jag fråga ministern om regeringen har en plan för att ge nya myndighetsinstruktioner till våra myndigheter om att de ska agera inom ramen för vårt klimatpolitiska ramverk och vår klimatlag.

Anf. 48 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik:

Fru talman! Ja, om Jens Holm har läst klimathandlingsplanen har han kunnat se att det finns väldigt många sådana aviseringar om instruktioner till våra myndigheter. En av dem handlar om att vi ska ha skarpare krav gällande klimatstyrning vid offentlig upphandling. En annan handlar om de transportpolitiska målen, som funktionsmålet och hänsynsmålen – miljö och klimat ska också väga väldigt tungt i transportplaneringen. Svaret är alltså ja.

Här finns det väldigt mycket som vi kan göra. Jens Holm nämnde konverteringsstöd för bensin- och dieslbilar apropå människor som bor på landsbygden och kan behöva hjälp för att komma vidare. Vi har redan gett ett uppdrag till Konjunkturinstitutet att analysera ett sådant konverteringsstöd. Vi arbetar på väldigt många fronter. Det kan vara svårt att se träden för all skog, höll jag på att säga. Annars brukar man ju säga tvärtom, att man inte ser skogen för alla träd.

Det är en väldigt bred ansats. Om man bara hade tagit fram en eller två av de här aviseringarna hade man kunnat diskutera dem mer på djupet. Men det är som sagt över 130 aviseringar. Och det är inte bara viljeinriktningar. Det här är överenskommet mellan regeringen, Centern och Liberalerna, och vi kommer att gå fram med de aviseringarna. Det är helt självklart.

Så sent som i dag har Jens Holm kunnat läsa om hur statsministern och jag berättar om det klimatkollegium som nu har inrättats och om att vi ser klimatomställningen som helt central när vi nu ska bygga upp vår ekonomi i samband med att vi återhämtar oss efter coronakrisen. Detta kommer inte

att leda till att företag tvingas utomlands – tvärtom. Förra året minskade utsläppen i Sveriges industri med 5 procent, samtidigt som vi hade en stark tillväxt.

(Applåder)

Anf. 49 MARLENE BURWICK (S):

Fru talman! Vi debatterar i dag den klimatpolitiska handlingsplanen. Jag vill börja med att yrka bifall till miljö- och jordbruksutskottets förslag till beslut.

Klimatförändringarna är vår tids ödesfråga. FN:s klimatpanels rapport om effekterna av den globala uppvärmningen visar på mycket långtgående konsekvenser vid två graders uppvärmning. Miljarderna människor riskerar att drabbas av vattenbrist och översvämningar. Skördar, fiskfångster och den biologiska mångfalden minskar dramatiskt. Den globala uppvärmningen sker i en sådan takt att ekosystemen inte hinner anpassa sig.

Människan behöver ett fungerande ekosystem. De beslut vi tar är avgörande för planeten och för kommande generationer. Världens länder har genom Parisavtalet förbundit sig att begränsa den globala uppvärmningen till under två grader och att göra ansträngningar för att hålla ökningen under en och en halv grad. Redan nu har den globala medeltemperaturen ökat med cirka en grad, och temperaturökningen fortsätter.

I Sverige trädde klimatlagen i kraft den 1 januari 2018. Enligt den ska regeringen vart fjärde år ta fram en klimatpolitisk handlingsplan. Den proposition som vi behandlar nu är den första planen, så det är en historisk plan. I den redovisar regeringen hur det klimatpolitiska arbetet ska bedrivas under mandatperioden. Det handlar om en samlad politik för klimatet.

Planen utgår från Sveriges långsiktiga klimatmål och ambitionen att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Den spänner självklart över många sektorer och områden, som industri, transport, jordbruk, finansmarknad, skogsbruk, förnybara drivmedel och internationellt klimatarbete.

När det gäller klimatarbetet har vi i Sverige fortsatt stora utmaningar, och vi måste öka takten i klimatomställningen. Riksdagen har antagit ett mål om att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser. För att nå dit krävs stora investeringar och tekniksprång. Alla samhällssektorer måste bidra.

Men vi har en bra grund för Sveriges klimatpolitik, som bygger på ekonomiska styrmedel som successivt ställer om Sverige. Vi har kraftfulla satsningar på investeringar i hela landet genom Klimatklivet, och vi har en ny, grönare industripolitik med Industriklivet. Vi har kommuner, organisationer och företag som går före.

Med klimathandlingsplanen tar vi nu ett viktigt steg. Med 132 åtgärder tar planen ett helhetsgrepp om hur utsläppen ska minska i hela det svenska samhället. Genom att integrera klimatfrågan i alla politikområden kommer vi att kunna ställa om Sverige.

Jag välkomnar verkligen det nya klimatkollegiet, som ska få en central roll i svensk klimatpolitik. Statsministern, klimatministern och ytterligare sex ministrar ska säkerställa att klimatet ingår i alla politiska beslut – inte minst när ekonomin ska återstarta efter coronapandemin. Det visar att vi tar klimatkrisen på allvar.

Prot. 2019/20:135

9 juni

*En samlad politik för
klimatet – klimatpoli-
tisk handlingsplan*

Fru talman! För att man ska nå Parisavtalets mål måste alla länder ta sitt ansvar och minska utsläppen. Den globala trenden är att omställningen går för långsamt. Vi behöver göra allt vi kan för att snabba på utvecklingen. Det som behövs nu är en handlingskraftig politik. Utmärkande för tiden framför oss är att spelregler kommer att behöva sättas internationellt och nationellt, men genomförandet kommer överlag att vara lokalt. För Sveriges roll som föregångare innebär detta att lokala svenska ledare i klimatomställningen, till exempel kommuner, bör dela med sig av sina erfarenheter internationellt. Samtidigt har svenska aktörer mycket att vinna på internationella partnerskap och erfarenhetsutbyten.

Parisavtalet erbjuder en enorm möjlighet att driva på utvecklingen och framväxten av gröna jobb och näringar. Genom att agera som föregångsland och ta till vara Sveriges spetskompetens, infrastruktur och goda resursbas och tidigt ställa om till ett klimatneutralt samhälle kan Sverige etableras som en global ledare i de tekniskiften som nu görs inom befintlig och ny industri för att ställa om samhället till fossilfrihet.

Ett exempel är ambitionerna att bygga upp en resurseffektiv svensk batteriproduktion. Av propositionen framgår att Sverige kommer att delta i flera projekt som initierats av Europeiska kommissionen. Ett annat exempel är Hybrit, den svenska satsningen på fossilfritt stål.

Fru talman! Vi har i politiken ett ansvar för att skapa förutsättningar för en omställning där hela landet är med. När Sverige ska ställa om måste hänsyn tas till de olika förutsättningar som finns i våra städer och landsbygder och för olika inkomstgrupper. I tätbebyggda områden är förutsättningarna för att gå, cykla och åka kollektivt i stället för med bil bättre, medan bilen även i fortsättningen kommer att vara viktig på landsbygden. Landsbygden har å andra sidan en viktig roll i omställningen som leverantör av klimatsmart energi och förnybara resurser. I detta arbete blir både den nationella strategin för elektrifiering och den kommande bioekonomi-strategin väldigt viktiga.

Ett stort ansvar för omställningen har landets kommuner med hållbar stadsutveckling, utveckling av smarta städer, avfallshantering och kollektivtrafik. Klimatklivet har lett till viktiga investeringar på lokal och regional nivå – det handlar bland annat om 30 000 laddpunkter över hela landet. Och med stadsmiljöavtalen får kommunerna stöd att bygga ut kollektivtrafiken.

Fru talman! Ledarskap är viktigt för att man ska lyckas med klimatomställningen. Det kan vara en flicka som börjar ensam utanför riksdagen men som lyckas väcka en hel värld. Ledarskap är det också när Sverige går före och visar att en fossilfri värld inte bara är möjlig utan även gynnar våra företag och vårt välstånd.

En stad kan visa ledarskap, som när min hemstad Uppsala 2018 utsågs till världens bästa klimatstad. Hårt arbete, tuffa mål, viktiga investeringar och minskande utsläpp låg bakom priset. De tidigare pristagarna var Vancouver, Paris, Kapstaden och Seoul. Sedan var det Uppsala. Även i den jämförelsen kan en liten stad i en liten nation vara en stor ledare.

Fru talman! En effektiv klimatpolitik behöver bygga på legitimitet, tillit, rättvisa och acceptans. Utgångspunkten måste vara en rättvis klimatomställning som bygger på solidaritet mellan länder, mellan regioner och mellan människor och där ingen lämnas efter.

(Applåder)

Anf. 50 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Vi har en historisk debatt i dag. Det är första gången vi har en sammanhållen klimathandlingsplan för hela Sveriges klimatpolitik. Det finns en gedigen bakgrund till att denna plan nu läggs på riksdagens bord. Det började egentligen med det uppdrag som Miljömålsberedningen fick av regeringen under förra mandatperioden och som Miljöpartiet var arkitekt bakom. Vi hade ju presenterat idén om ett klimatpolitiskt ramverk några år dessförinnan. Det är detta som ligger till grund för att vi nu får den första klimatpolitiska handlingsplanen på plats.

Det är en rejäl lunta med väldigt mycket politik – över 130 åtgärder. Underlaget till detta är hämtat från bland annat Miljömålsberedningens arbete och olika typer av input som vi har fått från Naturvårdsverket och Klimatpolitiska rådet. Det är, som sagt, ett rejält arbete. Jag har varit med och jobbat med detta i över ett år. Det har varit en utmaning men en väldigt spännande och rolig utmaning eftersom det är så pass mycket politik det rör sig om.

Ansatsen i klimathandlingsplanen är bred. Vi avfärdar idén om att klimatet på något sätt skulle vara en sektorsfråga som liksom går att gömma undan. Det betyder att alla ministrar, alla departement och de flesta myndigheter ska vara ansvariga. Alla ska vara klimatministrar, helt enkelt. Därför är dagens besked om ett klimatkollegium väldigt välkommet. Det handlar om att institutionalisera en radikal och snabb reformtakt för klimatet.

Vad är då bredden? Jo, detta sträcker sig över så gott som alla politikområden. Det handlar om industrin, transporter, upphandlingen, jordbruket, finanspolitiken, skogsbruket, alla frågor som rör drivmedel, infrastruktur, fordon, forskning och innovation och om det globala samarbetet och på sikt om negativa utsläpp, naturligtvis. Det är, som sagt, totalt över 130 punkter. Det är en gedigen plan vi har att göra med.

Bredden är den uppenbara styrkan. Det var den som också Klimatpolitiska rådet efterfrågade. Klimatet ska ses som en politisk fråga som ska genomsyra alla frågor. Styrkan ligger också i att detta markerar mot en hantering av klimatfrågan som har varit dominerande hos andra partier under många år. Man har nästan behandlat klimatfrågan som någonting som katten har släpat in. Man vill helst inte ha så mycket med frågan att göra. Man vill gömma undan den, och man vill inte ta de krafttag som klimatfrågan förtjänar och kräver av oss. Nu ändras det. Klimatet sätts i centrum för politiken, och ingen ska komma undan ansvaret.

I sak konstaterar Klimatpolitiska rådet att den här planen är ett fall framåt. Det innebär att vi tar oss närmare våra klimatmål. Man kan konstatera att det fanns en grund i form av en tredjedel av utsläppsminskningarna sedan innan, mycket av det tack vare regeringens politik under den förra mandatperioden. Med den här planen tar man steg framåt med ytterligare en tredjedel. Det är ett stort fall framåt, även om det finns mycket arbete kvar.

Just eftersom planen är så bred kommer jag förstås inte att kunna gå in på alla detaljer. Det finns dock två viktiga lärdomar av processen som jag vill lyfta här och som bland annat rör det som andra partier har pratat om och driver.

Den första lärdomen är att vi nu har facit vad gäller det missförstånd eller den myt som har spridits om att en verkningsfull klimatpolitik alltid

är en klimatpolitik som, i debatten, har kallats för kostnadseffektiv. Denna idé döms nu ut av Klimatpolitiska rådet.

En verkningsfull klimatpolitik ska bland annat vara globalt uppskalbar, innebära tekniksprång, ha transformativitet, ta hänsyn till fördelningspolitiska effekter och gynna grupper som i dag är socioekonomiskt utsatta. Den tar hänsyn till dynamisk effektivitet, som inte är samma sak som kostnadseffektivitet, och den tar hänsyn till andra miljömål. Man måste alltså väga in att en aktiv klimatpolitik även leder till att vi når andra miljömål, till exempel frisk luft. Den ska också väga in att vi når andra samhällsmål, till exempel positiva hälsoeffekter.

Det här är bara några aspekter som kan nämnas när man ska utvärdera en verkningsfull klimatpolitik. Klimatpolitiska rådet nämner även en rad andra faktorer när de pratar om hur man ska ta fram en verkningsfull klimatpolitik.

Låt mig citera direkt från Klimatpolitiska rådets rapport: ”Tidsperspektivet är väsentligt när politikens effektivitet ska bedömas. En utsläppsminskande åtgärd som är kortsiktigt kostnadseffektiv kan innebära inlåsning i en viss teknik som inte förmår nå hela vägen till fossilfrihet. Då kan nästa steg för att nå ända fram till målet i stället kräva mycket stora nyinvesteringar i helt andra system och tvärtom fördyra omställningen. Omvänt kan en åtgärd som är kortsiktigt dyr ibland underlätta för kostnadseffektiva förändringar på längre sikt. Därför är det även viktigt att betrakta de långsiktiga resultaten av olika styrmedel och offentliga insatser.”

Det är precis det här som det kokar ned till. Klimatpolitik ska vara här och nu och på längre sikt. Det innebär till exempel att Moderaterna försöker att fokusera om politiken från det nationella perspektivet till det globala är det att fördyra den svenska klimatpolitiken. Det blir konsekvensen. Om vi ska köpa utsläppskrediter med tveksam klimatnytta i andra länder i stället för att göra de investeringar som krävs här i Sverige innebär det att vi i stället kommer att ha dyrare investeringar att göra i framtiden. Det är en fördyring av den svenska klimatpolitiken.

Det innebär också ett brott mot Parisavtalet. Parisavtalet är väldigt tydligt: Alla regioner, alla länder, alla sektorer ska ställas om. Då är det lika bra att kavla upp ärmarna och göra jobbet och inte fördyra och försena. Det tjänar ingen på i slutändan.

Den andra slutsatsen som jag tycker att vi ska dra är att vi ska säga hej då till den falska klimatlösningen kärnkraft. Högern har blivit lite som en gammal radioapparat. Samtiden och vi andra försöker att byta kanal, och så hoppar det liksom tillbaka till samma kanal gång på gång: kärnkraft, kärnkraft, kärnkraft. Man kanske inte har någon annan klimatpolitik, utan det här är det enda man kan slänga fram för att framstå som trovärdiga i att över huvud taget ha något förslag på klimatområdet.

Det är helt enkelt visionslöst och idéfattigt. Bakgrunden till att det heller inte är en klimatåtgärd är att det tar 15, 20 eller 25 år att bygga en ny reaktor i Sverige. Titta bara på Olkiluoto 3 i Finland! Det är ett fiasko rakt igenom som har fördyrats och försenats och som just nu konkurrerar med NKS om att vara den näst dyraste byggnaden i världen. Moderaterna känner ju till NKS sedan tidigare.

Fru talman! Vi har inte tid att vänta på att de här dagdrömmarna ska slå in. Klimatutsläppen måste minska här och nu, och då är det förnybar energi som är lösningen. Det kan vi konstatera att den också är i dagsläget.

Solkraften exploderar just nu och ökar exponentiellt i Sverige och på många andra marknader. Vindkraften dubblas under de närmaste tre åren och går till att omfatta nästan en tredjedel av Sveriges totala elproduktion. Det är en enorm och spektakulär utveckling. Samma utveckling och kostnadsminskningar sker nu också på batterisidan och för andra typer av energilagring.

Jag har dragit över min talartid och ska försöka att runda av.

Det kan bara snabbt konstateras att när vi har frågat våra myndigheter vad vi behöver för att nå klimatmålen har ingen av dem nämnt kärnkraftsfrågan. Det tycker jag att man ska ha med i det här arbetet. Facit är att vi faktiskt inte behöver kärnkraften. Trots det är det flera partiers viktigaste fråga, och det tycker jag är ganska skralt för att vara en klimatpolitik värd namnet.

Med detta sagt kan jag bara konstatera att vi är på rätt väg. Två tredjedelar är vi nästan i hamn med, som sagt. Nu gäller det att ta tag i den sista tredjedelen, och det lovar jag att göra mitt yttersta för att göra den närmaste tiden. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 51 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det som Lorentz Tovatt sa i talarstolen riktar sig främst högerut, så de frågorna får andra partier svara på. Det som vi i Vänsterpartiet har gjort i det här sammanhanget är att väcka en följdmotion med 74 konkreta förslag på ytterligare reformer som skulle minska utsläppen i Sverige.

Jag välkomnar perspektivet att klimatet ska integreras i alla relevanta politikområden. Vi kanske kan ta bort ordet ”relevanta”, för säg ett enda politikområde där vi inte ska behöva ta klimatansvar! Men det verkar som om finansbranschen kommer ganska enkelt undan i handlingsplanen. Jag hittar få konkreta förslag som verkligen skulle minska utsläppen från våra finansiella och institutionella placerare.

Jag tänker inte minst på våra pensionspengar och på AP-fonderna. De har fått nya placeringsdirektiv, men redan då dessa direktiv lades fram sa Vänsterpartiet att detta inte är verkningsfullt. Det ser vi nu. Våra AP-fonder placerar fortfarande i de stora fossilbolagen – Shell, British Petroleum, Lukoil, Chevron, Gazprom och så vidare. Och nyligen nåddes vi återigen av information om att Sjunde AP-fonden, den gången, har placeringar i företag som skövlar regnskog i Amazonas.

Jag vill fråga Lorentz Tovatt varför ni inte, när ni nu hade chansen, lägger fram förslag om andra placeringsdirektiv för våra AP-fonder så att de följer Parisavtalet och bara har hållbara placeringar.

Anf. 52 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Tack, Jens Holm, för frågan!

Jag delar engagemanget för detta och även när det gäller att vi behöver bli bättre och hitta mer politik på det här området. Bara häromdagen kom väl någon nyhet som visade att svenska investerare, svenska banker och även pensionsfonder investerar i det ryska bolag som ligger bakom den katastrofala läckan som pågår just nu. Det finns helt uppenbart en förbättringspotential när det gäller finansmarknaderna.

Nu finns dock de nya direktiven på plats, och det är ett första steg. Vi vill styra om detta, och nu har vi tagit det första steget. Jag tror att det

kommer att få en normativ effekt, i kombination med att även EU genomför åtgärder för den gröna taxonomin. Den kan absolut bli mer radikal, men det går åtminstone i en viss riktning. Och det kommer att få en viss effekt på de investeringar som görs.

Vi gör också andra saker för att få till omstöpningen av finansmarknaderna. Där vill jag särskilt lyfta fram de gröna obligationerna. De kommer att ges ut genom emission de närmaste veckorna, och de är de absolut mest radikala i världen i sin definition. De kommer att vara de absolut mest gröna obligationerna som någon investerare i hela världen kan investera i, och det ska ske på den svenska marknaden.

Det är ett bra steg i rätt riktning.

Anf. 53 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! De gröna obligationerna är intressanta, och de kan verkligen bidra till ett positivt flöde från stora investerare.

Nu talade jag om våra pensioner, som ju ändå är det största pengaflödet som vi råder över. Regeringen kan ge instruktioner till våra AP-fonder om hur pengarna borde placeras. Jag tycker verkligen att det är hög tid att se över de placeringsdirektiven när vi ser att pengar fortsätter att gå åt fel håll.

Nyligen bad jag riksdagens utredningstjänst ta reda på ungefär hur mycket av AP-fondernas placeringar som går till förnybar energi. Förnybar energi är ändå ett segment som växer mycket. Mindre än 1 procent, fick jag till svar. Det säger någonting.

Låt mig återigen säga att när det finns placeringar i några av världens största fossilbolag, i bolag som skövlar regnskogar i Amazonas, i Sibirien i Ryssland, som Tovatt sa alldeles nyss, behöver något göras. Jag trodde att med ett så viktigt dokument som den klimatpolitiska handlingsplanen skulle man inte kunna bortse från finansmarknaden och AP-fonderna, våra pensionspengar, som vi faktiskt själva råder över.

När får vi uppdaterade och mer hållbara placeringsdirektiv till AP-fonderna? Det vill jag fråga Tovatt. Det är faktiskt Miljöpartiet som har den frågan i departementet i regeringen. Det åligger kanske partiet ett särskilt stort ansvar att vara lite trovärdigt i frågan.

Anf. 54 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar för replikskiftet, Jens Holm.

Jag delar engagemanget och även frustrationen över sakernas tillstånd. Men jag delar inte riktigt bilden av att för lite görs. Naturligtvis kan man göra mer, men jag menar att regeringen ändå arbetar aktivt. Jag nämnde gröna obligationer.

Nu när jag har en replik kan jag passa på att nämna några ytterligare saker som regeringen sysslar med. Nu har man sagt att gröna krediter ska vara viktiga i återstarten efter coronapandemin. Det är ett bra sätt att stimulera efterfrågan inom vissa typer av områden. Jens Holm nämnde förnybar energi. Det är ett klockrent område för att trycka upp gröna krediter som staten tar ansvar för.

Något som jag gärna tittar vidare på, som regeringen inte har aviserat än, är att titta på andra sätt att kanalisera de privata flödena. Jens Holm lyfte upp förslaget om en grön investeringsbank i sitt anförande. Det tycker jag är en intressant idé. Jag tittar gärna vidare på gröna kvantitativa lättnader.

Regeringen har tidigare, som en del av exportstrategin, sagt att vi snart helt ska sluta stödja fossila exportkrediter. Det är också ett sådant steg mot att helt enkelt minska efterfrågan i de delar av finansmarknaden som omfattar fossila områden.

Det är ändå ett ganska intensivt arbete som pågår inom regeringen. Jag gör gärna mer på det området framöver.

Anf. 55 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Det är glädjande att handlingsplanen kommer på plats och att det är en så engagerad debatt i riksdagen. Klimatfrågan och klimatförändringarna är troligen, nästan helt säkert, det största hotet mot enskilda individers frihet och liv som vi någonsin har mött.

För oss liberaler är det såklart helt naturligt att vara mycket engagerade i klimatfrågan. Om vi inte lyckas styra om skutan, om vi inte lyckas stoppa klimatförändringarna och de dramatiska konsekvenser som de innebär, kommer fler människor att dö av svält. Fler konflikter kommer att blossa upp runt om i världen därför att människor i desperation drivs in i krig och våld. Länder kommer att hamna under vatten. För att vara konkret innebär det i vår del av världen att stora delar av Mälardalen kommer att hamna under vatten – om jag ska vara lokalpatriotisk i talarstolen.

Fru talman! Jag är också hoppfull. Runt om i världen och i Sverige ser vi hur medvetenheten om klimatfrågan ökar. Vi ser hur det finns en allt större förståelse hos medborgare, väljare, för att det behövs tuffa åtgärder. Det gör att politiken inte behöver vara lika räddhågsen som den har varit tidigare. Det ställs också mycket tuffare krav på oss politiker att åtgärda de bekymmer som finns. Vi måste se till att utsläppen minskar, det vill säga rulla tillbaka de utsläpp som redan har skett, och vi måste se till att göra Sverige och världen mer resiliënt.

Fru talman! Vårt uppdrag för oss politiker kommer att vara att svara mot de krav och förväntningar som ställs från medborgarna. För oss liberaler är grundprincipen att var och en måste stå för sina egna utsläpp viktig. Det som kallas att utsläpparen betalar, polluter pays, måste såklart vara helt ledande i klimatpolitiken. Men vi måste också förstå att politiken inte kan göra allt, inte därför att jag inte tycker att politiken ska göra mycket utan därför att jag vet att den kraft som finns i näringslivet och i människors eget agerande ofta är starkare än politiken. Vi ska svara och leverera klimatpolitik, men vi måste också se till att inte stå i vägen när företag och innovatörer själva driver en positiv utveckling framåt.

Det har diskuterats tidigare i dag från talarstolen hur kapitalmarknaden fungerar och hur vi ska se till att det blir mer gröna investeringar snarare än investeringar i sådant som är dåligt för klimatet. Det är sant att vi liberaler har drivit på för att få till en grön skatteväxling med tuffa skatter för klimatet och för att lämna mer ekonomiskt utrymme för företag och människor att göra gröna investeringar.

De riktigt stora gröna investeringarna kommer från näringslivet. Vi kan se att medvetenheten och engagemanget bland människor leder till att marknadskrafterna börjar röra sig i en grönare riktning. Vi ser hur stora institut som jobbar med investeringar runt om i världen ställer om och investerar grönt i stället för brunt.

Vi politiker måste förstå att teknik, ny innovation, drivkraften att ställa om, de krafter som utgörs av marknaden, ofta är starkare än vad vi politiker

kan leverera. Det kan behövas en puff på vägen, och det handlar om att det är rätt att den som släpper ut ska betala. Men vi politiker måste se till att regleringarna är tillräckligt enkla och att skatterna är tillräckligt generösa för företagare och så vidare, så att inte en så otroligt positiv utveckling stoppas.

Fru talman! Det sägs ofta att vi ska vara ett föregångsland för världen. Det tycker jag också. Vi är inte där riktigt än; vi har fortfarande subventioner för sådant som är dåligt för klimatet, och vi vågar fortfarande inte beskatta utsläpp fullt ut. Men vi är på god väg.

Det är bara det att det inte räcker. Det räcker inte att vara ett föregångsland. Vi måste också se till att världen blir mer grön, inte bara genom att gå före själva utan också genom att driva på politiskt för att så ska bli fallet.

Det handlar om att använda handelsavtal aktivt för att tvinga andra länder att bli mer gröna.

Det handlar också om att se till att EU får ordentliga muskler när det gäller klimatarbetet. Vi är ensamma om att vilja ha en koldioxidskatt på EU-nivå. Jag förstår att det kan vara lite ”oopportunistiskt” för vissa partier här i Sverige att vilja detta, för det finns en EU-skepsis. Men jag tror faktiskt inte att det går att nå upp till våra gemensamma klimatmål om vi inte får detta till stånd. Jag tycker inte att det är konstigare än att vi har klimatskatter på nationell nivå som betalas både i Stockholm och i Lerum och i resten av landet. På samma sätt skulle man kunna ha klimatskatter på EU-nivå som betalas i varje land.

I slutändan spelar det ingen roll för klimatet vem som tar ut skatter, och i slutändan spelar det ingen roll för den individ som betalar skatter vem som tar ut dem. Det som spelar roll är att vi minskar utsläppen, och det som spelar roll är att vi har demokratiska processer. Det har vi när vi beslutar om detta, och det har vi såklart också på EU-nivå.

Fru talman! Det handlar också om att se till att sprida svenska innovationer i de fall där vi ligger före. Det finns ibland en idé i klimatdebatten om att man inte ska ägna sig så mycket åt handel över gränser eller åt att sälja saker därför att det såklart finns produkter som vi säljer vars produktion släpper ut till exempel koldioxid. Men det relevanta att titta på är ju hur de totala koldioxidutsläppen ser ut. Det kan ju vara så att vi producerar något här i Sverige som ger mindre koldioxidutsläpp om det köps av någon ute i världen än om denna någon hade köpt från ett annat land. Om vi producerar till exempel stål på ett bättre sätt i Sverige än man gör i Kina kan det faktiskt vara bra för klimatet att vi får sälja vårt stål.

Detta handlar inte om patriotism eller att sätta Sverige före andra. Det handlar om att vi måste ha en realistisk klimatpolitik som värnar tillväxt och välstånd samtidigt som vi sätter press på andra länder att också utveckla sin klimatpolitik.

Fru talman! Jag är väldigt glad för att denna klimathandlingsplan lyfter fram CCS, koldioxidinfångning och lagring. Det är något som vi kommer att behöva, och vi kommer att behöva det i mycket hög utsträckning.

Ska man driva klimatpolitik som är hållbar över tid behöver man ha medborgare med sig. Då behöver man se till att det finns en folkopinion som är med på den omställning som det innebär. Det innebär att vi inte kan skära ned tillväxten hur som helst eller tygla ekonomin i alltför hög grad, för då kommer vi att få medborgarna mot oss. Vi behöver tillväxt och välstånd för att kunna ha välfärd. Vi behöver välstånd för att kunna ha poliser

och sjuksköterskor och för att kunna göra viktiga investeringar. Då kommer vi också att behöva komplettera med en hög grad av infångning av koldioxid, för vi behöver se till att de totala koldioxidutsläppen blir inte bara netto noll utan netto minus. Då kommer detta att vara en helt avgörande faktor om man vill ha en både politiskt och klimatmässigt hållbar politik.

Fru talman! Med det vill jag återigen säga att vi står bakom vår reservation. Den handlar dock inte om själva klimathandlingsplanen, utan den kommer från den allmänna motionstiden. Vi står såklart bakom propositionen som handlar om klimathandlingsplanen.

(Applåder)

Anf. 56 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! Jag ställer mig bakom Liberalernas reservation nr 57, som handlar om forskning och kärnkraft inom EU.

Vi har i dag debatterat den klimatpolitiska handlingsplanen. Liberalerna har i denna debatt begränsat sig till fyra utskott som deltar, men som tidigare talare sagt berörs faktiskt alla utskott av klimatet. Det är viktigt att poängtera det.

Jag kommer i min del för Liberalerna att tala om transporternas klimatpåverkan och beröra några av de åtgärder som vi liberaler vill se för att minska den påverkan.

Sverige har som mål att nå nettonollutsläpp 2045, och just transporterna är den bransch som fått ett specifikt mål: 2030 ska koldioxidutsläppen från transporter ha minskat med 70 procent jämfört med 2010.

Fru talman! Liberalerna har som utgångspunkt att alla transportslag behövs utifrån sina fördelar. Det är utsläppen vi ska minska, inte möjligheten att resa eller transportera gods. Däremot kan ökad transporteffektivitet starkt bidra till minskade utsläpp. De stora minskningarna åstadkommes dock av elektrifiering och övergång till fossilfria drivmedel.

Vi anser att de som genererar utsläpp ska betala, och vi vill undvika subventioner. Vi anser dock att vid tekniksprång och med vår tuffa tidsplan till 2030 kan det under en kort övergångsperiod vara försvarbart att ge vissa subventioner för att öka takten i omställningen.

Liberalerna är också teknikoptimister och vill därför satsa på forskning och utveckling så att ny teknik inom till exempel batteriteknik och vätgas kan driva på omställningen.

Man kan lite grovt säga att transporter, jordbruk och industri står för en tredjedel var av Sveriges koldioxidutsläpp.

Fokuserar man på transportbranschens tredjedel finner man att vägtransporter står för ca 94 procent av branschens utsläpp. Ska vi på kort tid, till 2030, minska den klimatpåverkan är det uppenbart att det behövs åtgärder som har direktverkan på vägtransporterna. Även om vi till exempel fördubblar mängden gods på järnväg minskar behovet av godstransporter på väg bara med 10 procent. Överflyttning från väg till tåg och sjöfart samt längre och tyngre fordon på väg och järnväg kommer emellertid att ge en väsentlig utsläppsminskning.

Fru talman! Vägtransporter är den sektor som lämpar sig bäst för elektrifiering. Andra, som sjöfart och flyg, kommer under lång tid att vara beroende av flytande drivmedel. Därför är det väsentligt att övergången till

eldrivna vägfordon går snabbt så att biodrivmedel kan reserveras till de transportslag där behovet är störst.

Elektrifieringen av våra personbilar pågår för fullt. Prognoser säger att runt 2025 kommer priset på en laddbar bil att vara jämförbart med det på en fossildriven bil. Fram till dess anser vi att en tidsbegränsad bonus i bonus–malus-systemet är nödvändig. Vi vill också se en fortsatt reduktion av förmånsvärdet för tjänstebilar under samma period, av den enkla anledningen att majoriteten av alla laddbara bilar som säljs i dag är tjänstebilar. Genom att hålla uppe den försäljningen skapar vi en begagnatmarknad av bilar på prisnivåer där många fler konsumenter har råd att köpa en laddbar bil. Genom detta system tar också företagen en större del av värdeminskningen som sker under de tre första åren.

För att någon ska vilja köpa en laddbar bil behöver man känna sig trygg med att man kan ladda bilen vid bostaden. Därför driver Liberalerna på för att kraven på antalet laddpunkter vid flerbostadshus ska öka snabbt. Antalet laddstolpar riskerar nämligen under senare delen av 20-talet att bli en begränsande faktor för elektrifieringen av våra personbilar.

Även om vi kommer att se en snabb elektrifiering är prognosen att enbart ca 30 procent av fordonsflottan kommer att vara laddbar 2030. Det innebär att behovet av biodrivmedel fortfarande kommer att vara stort 2030. Genom fortsatt reduktionsplikt skapar vi en marknad för ökad produktion av biodrivmedel.

Fru talman! Elektrifieringen av tunga vägtransporter, som står för 9 procent av Sveriges utsläpp, ser vi i stort i två delar. Majoriteten av det tunga transportarbetet sker inom en radie av 30 mil. Här ser vi uppbyggnad av en statisk laddinfrastruktur som ett första steg för att skapa förutsättningar för åkerierna att redan nu våga satsa på en eldriven lastbil vid nästa köp. Då en lastbil förnyas vart sjätte år måste vi starta nu för att få effekt till 2030.

Det andra steget är mer komplext. Det består av en dynamisk laddinfrastruktur längs våra mest trafikerade vägar, så kallade elvägar. Den tekniken kommer framför allt att få effekt på målet till 2045 om nettonollutsläpp. För övriga långväga lastbilstransporter kommer biodrivmedel att krävas under överskådlig tid. En fungerande laddinfrastruktur kräver samverkan mellan berörda parter. Därför tog Liberalerna initiativ till elektrifieringskommissionen för att skynda på omställningen.

Inrikesflyget står för ca 3 procent av Sveriges inrikes klimatutsläpp. Flyget har en utmanande klimatresa framför sig. Vi tror på elflyg för kortare sträckor regionalt. Elflyget har även potential att skapa en ny näringsgren i Sverige, där till exempel Heart Aerospace i Göteborg har rönt stort internationellt intresse. Långväga flygningar kommer dock under överskådlig framtid att behöva fossilfria flytande bränslen, varför vi välkomnar en reduktionsplikt för flygbränsle. Slutligen tror vi att koldioxidinfångning behövs som kompensation för de sista svåråtkomliga utsläppen från flyget.

Sjöfarten har liksom flyget en utmaning i att minska mängden utsläpp. Här finns redan i dag elektrifierade färjor. Liksom flyget kommer dock flytande fossilfritt bränsle att vara det huvudsakliga drivmedlet, bland annat i form av elektrobränslen. Sjöfarten, inte minst prämtrafiken, är dock i sig viktig för att minska mängden vägtransporter och därmed klimatpåverkan.

Slutligen kommer utbyggnaden av järnvägen och kollektivtrafiken att vara viktiga komponenter för att effektivisera transportarbetet och minska utsläppen från både vägtransporter och inrikesflyg. Här är det viktigt att bygga bort flaskhalsar i nuvarande system så att vi effektivt kan få tillgång till hela stråk för att därmed öka kapaciteten väsentligt.

Cykling har många fördelar, och Liberalerna står bakom en utbyggnad av cykelvägar. Ur klimatsynpunkt har dock cykling relativt sett ingen större påverkan på 2030-målet. I städer ger cykling främst en avlastning av kollektivtrafiken medan det däremot på landsbygden kan ge en viss minskning av bilanvändningen.

Vår förhoppning är att när pandemin avtar kommer ett visst mått av arbete att fortsätta att ske på distans, vilket kan ge minskade utsläpp även framöver.

Sammanfattningsvis, fru talman, är den viktigaste satsningen just nu elektrifiering av vägtransporterna, som står för 94 procent av utsläppen, så att tillräckligt mycket fossilfritt bränsle finns tillgängligt för att flyget och sjöfarten ska kunna klara sin omställning. Omställningen ställer samtidigt krav på tillräcklig produktion och distribution av fossilfri el och fossilfria bränslen. Här är Sverige ett land med de bästa förutsättningar. Låt oss tillsammans bli ett föregångsland!

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

§ 9 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Konstitutionsutskottets betänkande

2019/20:KU16 Deltagande på distans vid sammanträden i utskotten och

EU-nämnden

§ 10 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 8 juni

2019/20:416 Bostadsbyggandet i Sverige

av *Larry Söder* (KD)

till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2019/20:417 Behovet av deltidsbrandmän

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet *Mikael Damberg* (S)

2019/20:418 Regeringens beslut ut ett regionalt rättviseperspektiv

av *Hans Wallmark* (M)

till statsminister *Stefan Löfven* (S)

§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 8 juni

2019/20:1522 Sveriges vargstam

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2019/20:1523 Skatt på plastpåsar

av *Lars Beckman* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2019/20:1524 Fördömande av Irans uttalanden om Israel

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2019/20:1525 Polisens deltagande i demonstrationer

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet *Mikael Damberg* (S)

2019/20:1526 Investeringar i bredband

av *John Widegren* (M)

till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2019/20:1527 Paketreselagen

av *Cecilie Tenfjord Toftby* (M)

till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

2019/20:1528 Stöd till reseföretagen

av *Lars Beckman* (M)

till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

§ 12 Kammaren åtskildes kl. 15.54.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 35 (delvis)
och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 3 Ärenden för bordläggning.....	1
§ 4 Förbättrade möjligheter till bilstöd.....	2
Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU17	2
Anf. 1 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	2
Anf. 2 PIA STEENSLAND (KD)	3
Anf. 3 BENGT ELIASSON (L)	5
Anf. 4 DAG LARSSON (S)	6
Anf. 5 JOHAN HULTBERG (M)	8
Anf. 6 SOFIA NILSSON (C)	9
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	9
§ 5 Riksrevisionens rapport om Inspektionen för vård och omsorg.....	10
Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU18	10
Anf. 7 JOHAN HULTBERG (M)	10
Anf. 8 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	11
Anf. 9 PIA STEENSLAND (KD)	12
Anf. 10 DAG LARSSON (S)	13
Anf. 11 JOHAN HULTBERG (M) replik	14
Anf. 12 DAG LARSSON (S) replik	15
Anf. 13 JOHAN HULTBERG (M) replik	15
Anf. 14 DAG LARSSON (S) replik	16
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	16
§ 6 Skärpta straff för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång	16
Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU18	16
Anf. 15 ÅSA ERIKSSON (S).....	16
Anf. 16 LOTTA OLSSON (M)	18
Anf. 17 ÅSA ERIKSSON (S) replik	19
Anf. 18 LOTTA OLSSON (M) replik.....	19
Anf. 19 ÅSA ERIKSSON (S) replik	20
Anf. 20 LOTTA OLSSON (M) replik.....	20
Anf. 21 JOSEF FRANSSON (SD).....	20
Anf. 22 ÅSA ERIKSSON (S) replik	21
Anf. 23 JOSEF FRANSSON (SD) replik.....	22
Anf. 24 ÅSA ERIKSSON (S) replik	22
Anf. 25 JOSEF FRANSSON (SD) replik.....	23
Anf. 26 JONNY CATO (C).....	23
Anf. 27 LORENA DELGADO VARAS (V).....	24
Anf. 28 ARMAN TEIMOURI (L)	25
Anf. 29 ÅSA ERIKSSON (S) replik	25
Anf. 30 ARMAN TEIMOURI (L) replik	25
Anf. 31 ÅSA ERIKSSON (S) replik	26
Anf. 32 ARMAN TEIMOURI (L) replik	26
Anf. 33 LORENTZ TOVATT (MP)	27
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	27

§ 7 Kompletterande bestämmelser till EU:s plattformsförordning.....	27
Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU19	27
(Beslut skulle fattas den 10 juni.).....	27
§ 8 En samlad politik för klimatet – klimatpolitisk handlingsplan	27
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2019/20:MJU16	27
Anf. 34 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	27
Anf. 35 MARTIN KINNUNEN (SD)	31
Anf. 36 STINA LARSSON (C)	33
Anf. 37 JENS HOLM (V)	35
Anf. 38 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	37
Anf. 39 NINA LUNDSTRÖM (L).....	40
Anf. 40 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP).....	42
Anf. 41 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik.....	44
Anf. 42 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	45
Anf. 43 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik.....	45
Anf. 44 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	46
Anf. 45 JENS HOLM (V) replik	47
Anf. 46 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	47
Anf. 47 JENS HOLM (V) replik	47
Anf. 48 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP) replik.....	48
Anf. 49 MARLENE BURWICK (S).....	49
Anf. 50 LORENTZ TOVATT (MP)	51
Anf. 51 JENS HOLM (V) replik	53
Anf. 52 LORENTZ TOVATT (MP) replik	53
Anf. 53 JENS HOLM (V) replik	54
Anf. 54 LORENTZ TOVATT (MP) replik	54
Anf. 55 JOAR FORSSELL (L)	55
Anf. 56 HELENA GELLERMAN (L)	57
(Beslut skulle fattas den 10 juni.).....	59
§ 9 Bordläggning.....	59
§ 10 Anmälan om interpellationer	59
§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar	60
§ 12 Kammaren åtskildes kl. 15.54.	60